№ 27 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. • פרייז 20 גראָשען. • „CZENSTOCHOWER CAJTUNG".

טשענסטאכאווער צייטונג

Bibljot. Jagiellouska Kraków św. Anny 19

CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 201.
רעדאקציע: אלעע 6, – טעלעפאן 201

Piątek 3 lipca 1936 | ליכט-צינדען 7.44 | פרייטאג פ׳ בלק י״ג תמוז תרצ״ו

B. asystent klin. oczn. w Pradze Czeskiej

Dr. med. M. LIBROWICZ

Choroby i chirurgja oczu

przyjmuje od 10—1-ej i od 4 do 7-ej.

Al. Kościuszki 14 (II piętro).

פאַרבערײַ און כעמישע װעשערײַ

„BENETA"

ב. יאָסעלעװיטשאַ 11

(געגענאיבער דעם געװעלב פון דער קאַפעלושאַרניע)

אונטער דער לייטונג פון אַנ׳אַבסאָלװענט פון דער כעמישער אינדוסטריע-שולע אין װאַרשאַ מיט לאַנג-יעהריגער פּראַקטיק

ספּעציאַליטעט:

1) פאַרבען לויט מוסטערן,
2) דעטאַשירען (אַרױסנעמען פלעקען אָהן װאַשען אויפ׳ן אָרט),
3) כעמיש רייניגען און פּאַטאָנירען קאַפּעלושן,
4) װאַשען שטייפע מענער-װעש מיט אַ דױערהאַפטען שפּיגעל-גלאַנץ.

אונזער פריינד **זלמן**
צוליעב׳ן טויט פון זיין פאָטער
זקן צודעק ז״ל
דריקען אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל
מיצובנא,
דוד בענעט און פרוי.

מיר נעמען אנטייל אין צער פון דער
פאמיליע צודעק
צום טויט פון זייער מאן און פאָטער
זקן נ״ע
און דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.
ישעיהו גראנעק און פרוי.

FARBIARNIA, i PRALNIA CHEMICZNA

„KRYSZTAŁ"

ul. Berka Joselewicza 2.

צום פריהלינגס = סעזאָן!

13 גר. קאָסט קראַגענס מיט לאַנג - דױערענדען שפּיגעל-גלאַנץ | 50 גר. קאָסט א העמד

אויך נעמען מיר אָן כעמיש צו רייניגען און צו פארבען אַלערלײ קליידונג.

ספּעציאַליטעט: 1) פאַרבען לעדערנע-קורטקעס
2) דעטאַשירען (אַרויסנעמען פלעקען אָהן װאַשען).
אַכטונג: פלעקען װערען אַרויסגענומען אויפ׳ן אָרט

„לינת הצדק", װיעלון.

זונטאג, דעם 5-טען ליפּיעץ 3 נאכמ. אין ערשטען טערמין און 4 נאכמ. אין צװייטען טערמין קומט פאָר

די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאמלונג פון „לינת הצדק".

אַלע מיטגלידער װערען געבעטען צו קומען.

„בית-לחם", װיעלון.

זונטאג קומט פאר אין זאל פון „מכבי" פון 4 נ. מ.

א גרויסע פערװיילונג

פערבינדען מיט אַ פאַנטען - לאָטעריע.

יעדער בילעט געװינט. װערטפולע חפצים. פרייז בלויז 25 גר. אויסער דעם קומען פאָר פערש. אַטראַקציעס. עס שפּיעלט צו דער אָרקעסטער פון „מכבי".

אין פיינרלנשנר-זאל װעט אויפטרעטען נאָר 3 מאָל

אידאַ קאַמינסקאַ

צוזאַמען מיט אַנ׳ערשטקלאסיגען אנסאַמבל.

פרייטאָג ד. 3 און שבת ד. 4 פונקטליך 9 אַ זייגער אָװענד **מאדאם איקס**

זונטאָג, ד. 5 יולי 9 אַ זייגער אָװענד **די שחיטה**

ס. אַלטבוים, א. דאַמב, ז. גאָרליצקאַ, י. גינזבערג, אידאַ קאַמינסקאַ, נ. מייזלער, מ. מעלמאַן, י. רײנגלאַס, מ. ראַטשיין, ל. סטאַװ א. א.

בילעטען-פאָרפערקויף אין דער דרוקערײ פון ה׳ באָטשאַן.

PENSJONAT „POD OLSZYNKĄ"

w BYSTREJ wł. Cymerman

די װיללע געפונט זיך אין א פרעכטיגער געגענד. – **ערשטקלאסיגע קוך** – אויפ׳ן פערלאַנג דיעטעטישע. – שעהנע, זוניגע צימערן. – עלעקטרישע בעלייכטונג. – סאָלידע בעהאַנדלונג. – צוגענגליכע פרייזען.

כשר! כשר!

„Pod olszynką" ביסטרא – צימערמאַן

Wyjazd III grupy na kolonję

Szkoły im. Z. Wajnsztokówny

nastąpi w poniedziałek dnia **6 lipca**

Informacyj udziela się w kancelarji szkoły Aleja 20 od **10—12** i od **4—6** p. p.

Spółka Instalatorów Elektryków

„SIŁA"

w Częstochowie, Al. Kościuszki 16

telefon Nr. 25-97.

Wykonywa roboty elektrotechniczne zarówno świetlne jak motorowe, grzejnikowe i sygnalizacyjne na długoterminowe rozpłaty.

Współudział najwybitniejszych Instalatorów-Elektryków m. Częstochowy.

מעלדונג

צו אלע מיטגלידער פון יודישען שניידער צעך

װי עס איז בעװאוסט, איז אין 15.3 1936 געשלאָסען געװארען א געמיינזאמער אָבמאַך צװישען יודישען שניידער-צעך און פראָפעסיאָנעלען פעראיין פון בעקלייד. אינדוסטריע ארבייטער.

לויט׳ן § 6 פון אָבמאַך דאַרף יעדער סכסוך, װאָס ענטשטעהט אין א װאַרשטאַט צװישען דעם מייסטער און ארבייטער װערען ערלעדיגט מיט דער פערשטענדיגונג פון ביידע פעראיינען.

לעצטענס איז ענטשטאַנען א סכסוך אין װאַרשטאַט פון פרוי ט. און אַגשטאַט דעם װאָס דער ענין האָט בעדאַרפט לויט׳ן אָבמאַך איבערגעהן צום צעך, האט דער פּראָפ. פעראיין נעמאָלדען שריפטליך ל. נ. 327|36, אז זיי האבען דעם ענין איבערגעגעבען צום ארבייטס-אינספּעקטאָר. מיט דער אונטאַקטישער האַנדלונג פון פּראָפ. פעראיין, האבען זיי אליין גורם געװען, אז דער אָבמאַך זאָל איבערגעריסען װערען, פאָר װעלכען די פעראַנטװאָרטליכקייט פאַלט אויפ׳ן פּראָפ. פעראיין.

מיט אכטונג
די פערװאַלטונג
פון יודישען שניידער-צעך.

Szczepienie ochronne przeciwko ospie świeżą krowianką codziennie

Starszy felczer

ST. MITTLER

Piłsudskiego 7

tel. 18-04.

Dr. H. FALK

איז צוריקגעקומען

ספּעצ. פון אוירען, האַלז און נאָז

2-טע אַלעע № 37

נעמט אָן פון 8—10.30, פון 3—4.30 און 7—8

מרים קרויזע – װאָװעק סולקאָװסקי

חתונה געהאט

טשענסטאכאָװ אין יוני 1936.

צו דער חתונה פון אונזער ברודערן-טאָכטער
מאניא קרויזע מיט ה׳ **װאָװעק סולקאָװסקי**
א הארציגען מזל-טוב און א גליקליכע בליהענדע צוקונפט,
די עלטערן פיעל נחת, װינשען
זיסמאַן קרויזע, פרוי און **פאמיליע.**

מזל טוב און פיעל גליק װינשען מיר אונזער ברודערן-טאָכטער
מאניא קרויזע צו איהר חתונה מיט ה׳ **װאָװעק סולקאָװסקי**
די עלטערן פיעל נחת װינשען
שלמה קרויזע, פרוי און **פאמיליע.**

פיעל גליק און צופרידענהייט װינשען מיר דער פּרל.
מאניא קרויזע צו איהר חתונה מיט ה׳ **װאָװעק סולקאָװסקי**
די עלטערן זאָלען פון זיי האבען פיעל נחת.
שלמה ארבאַך און **פרוי.**

צו דער חתונה פון פּרל.
מאניא קרויזע מיט ה׳ **װאָװעק סולקאָװסקי**
װינשען מיר דעם ה׳ **יוסף קרויזע** און **פרוי** פיל נחת פון זייערע קינדער און דעם יונגען פּאָר א הארציגען מזל-טוב.
יצחק יאקובאָװיטש און **פרוי.**

אונזערע בעלי-בתים דעם ה׳ **יוסף קרויזע** און **פרוי**
צו דער חתונה פון זייער טאָכטער **מרים** מיט ה׳ **װאָװעק סולקאָװסקי**
א הארציגען מזל-טוב און פיעל נחת װינשען
דן דוד באום און **פרוי.**

Drogim przyjaciołom **Marysi i Wowkowi,**
z intencji Ich ślubu wiele szczęścia i pomyślności na nowej drodze życia życzy
Abram Blum.

Z intencji zaręczyn szwagierki i siostry naszej

FELI RZEŻAKÓWNY z p. **HENRYKIEM FISZMANEM**

dużo szczęścia i zadowolenia życzą

Henrykowie, Jakób
i Lolek Rzeżak.

בברכת מזל-טוב חמה ונלבבה אנו מברכים את מר
שמואל װײַנשטאַק לנשיאיו אם בחירת לבו מרת **מאניא װײַנשטאַק**
תהי דרכם צלחה.
תמורת תלגרם נודבים אנחנו 10 קילא לחם לטובת „תומכי עניים".
יצחק יאקובאָװיטש ורעיתו.

KRAIN i FESSER, Katowice

Oddział w Częstochowie,

Berka Joselewicza 6. Tel. 23-12.

p o l e c a :

stal wszelkiego rodzaju:
szybkotnącą, chromoniklową, konstrukcyjną, narzędziową, srebrzystą, maszynowo-martynowską, sprężynową, wężowatą w profiilach mieczowym i Flottmann'a wały transmisyjne, walcowane i ciągnione, wały kute

Blachy:
stalowe i dziurkowane

Drut:
do spawania, fortepianowy, stalowy, sprężynowy

Wiertła spiralne:
ze stali narzędziowej i szybkotnącej

Artykuły techniczne:
elektryczne wiertarki i szlifierki, tarcze szmerglowe, filcowe, proszek i płótno ścierne, azbest, klingerit, płyty fibrowe i wszelkie wchodzące w zakres techniczny artykuły.

Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa

dla Żydów

w Częstochowie, Garncarska № 8.

podaje do wiadomości, że zapisy rozpoczęły się z dniem 15-go maja r. b. Ilość miejsc ściśle ograniczona.

מיר רופען אונז דערמאנען.

די פעראָרדנונג וועגען די קהלה-וואָהלען איז ארויסגעגעבען געוואָרען אין אזא צייט, ווען דאס יודענטום אין פוילען געפינט זיך אין אַן'אויסערגעוועהנליכען מצב, ווען די יודישע בעפעלקערונג דאַרף קאָנסאָלידירען איהר אחדות, כדי צו קאָנען אָבשטויסען דעם אָנגריף פון כל'ערליי שונאים. האט מען אָבער בעשטימט קהלה-וואָהלען, און דאס וועט זיין געגוג, אז פון דעם יודישען שלום און אחדות, וואס איז איצט אזוי נויטיג, זאָל ווערען א מחלוקה, א רייסעריי, וואס איז עלול חרוב צו מאַכען דאס אזוי אויך חרוב-געוואָרענע יודישע לעבען.

גאנצע 2 חדשים איז נאָך צייט צו די וואָהלען און שוין בעמערקט מען ווי פערשידענע פאַרטיי-סהוער הויבען אָן צו פיהרען א פעראַרבוּנגס-אַרבייט. אָט יענע כלל-סהוער, וועלכע גוצען נאָר אויס דעם כלל-ישראל אָלס א קליאַטשע, אויף וועלכער מען קאָן רייטען, די יעניגע, וועלכע שטעלען העכער די פערזענליכע אמביציעס פון כלל ישראל-אינטערעסען, ווילען ביי די יעצטיגע וואָהלען אויסשפילען זייער דעמאַגאָגיש-העסליכע טייוועל-שפיעל.

די יודישע מאַסע וויל נישט קיין מחלוקת און אַרומרייסענישען. דער ווילען פון די טשענסטאכאווער יודען בפרט איז, אז צו די קהלה-וואָהלען אין אונזער שטאדט זאָל געהן איין געמיינזאמער פראָנט, און ביי יעדען פשוט'ען יודען, ווען מען פרעגט זיין מיינונג וועגען די קינפטיגע וואָהלען, וועסטו בעקומען דעם זעלבען ענטפער, אז אין דער איצטיגער צייט, וואָלט געווען דאס גרעסטע פערברעכען צו געהן צו די וואָהלען צושפליטערט. וואס קומט אָבער אַרויס, אז די מאָסען האבען נישט קיין דעה, אז זיי זענען נאָר דאס האַרמאַטען-פלייש, מיט וועלכען ס'דיספאָנירען די היפאָקריטישע פאַרטיי-פאָרשטעהער, וועלכע פערקרימען די מחות פון די מאַסען.

מיר רופען דעריבער אָט די פאַרטיי-קאָכלעפעל, אז זיי זאָלען נישט דערפיהרען יעצט צו קיין מחלוקות און גלייכצייטיג וואָרענען מיר, אז סוף כל סוף וועט דאס געדולד פון די מאַסען פלאַצען. די יודישע מאַסען, וועמענס איינציגער וואונש איז אין דער איצטיגער צייט שלום און אחדות פון גאנצען יודישען צבור, וועט זיך אַקעגענשטעלען די פערברעכערישע מעשים תתעופים פון זייערע פיהרער.

מיר רופען די טשענסטאכאווער פאַרטיי-לידער, אז זיי זאָלען זיך נישט איבערגעבען אין די הענד פון שטן, פון דעם מחררי-ריב-פּראָגראַם, נאָר זיך שטעלען העכער פון קלייזעל-פּאָליטיק און זיך בעמיהען, אז אין איצטיגען מאָמענט זאָל נישט ארייגעפיהרט ווערען קיין שנאת חנם אין דער יודישער מחנה.

אין יודישען לעבען איז איצט מעהר, ווי אַלעמאָל, נויטיג אחדות און שלום, און ווער ס'וועט גורם זיין מחלוקות, דאַרף געשטעמפעלט ווערען אלס פעררעטער פון די יודישע אינטערעסען.

מיר רופען און דערמאנען!

ש.

דאָס נייע וועקסעל און טשעקען-געזעץ.

דעם 1 יולי זענען אריין אין קראַפט צוויי געזעצען, וואס האבען אַן'ערשט-קלאַסיגע בעדייטונג אין ווירטשאַפטליכען לעבען, — דאס וועקסעל-געזעץ און דאס טשעקען-געזעץ. עס איז זעהר וויכטיג, אַז יעדער סוחר, קרעמער, און פאַבריקאַנט זאָל גוט געדענקען די וויכטיגסטע געזעצען פון אָט די צוויי געזעצען.

אויב אַ וועקסעל איז ביים אויסשטעלען נישט געוואָרען פולשטענדיג אויסגעשריבען, און איז דערנאָך פערפולקאָמט געוואָרען נישט אין הסכם מיט דער אָבגעמאכטער פערשטענדיגונג, קאָן מען נישט אַרויסטרעטען געגען בעזיצער פון וועקסעל מיט א פאָרוואורף, אַז ער האט געטהון אַנדערש ווי עס איז געוואָרען פערשטענדיגט. אַן'אויסנאָהם איז נאָר אויב דער וועקסעל-בעזיצער האט דעם וועקסעל אָבגענומען מיט אַ שלעכטער כוונה, אָדער ביים איבערנעמען דעם וועקסעל איז ער בעגאַנגען אַ גרויסע פערנאַכלעסיגונג.

וואס אייגענטליך קען הייסען לויט'ן אַרט. 10 אויב מען בעגעהט אַ וויכטיגע פערנאכלעסיגקייט ביים אַרויסגעבען דעם בלאַנקאָ-וועקסעל, ביי וואָס מען קאָן יאָ אין געריכט אַרויסטרעטען מיט טענות געגען וועקסעל?

למשל, מען האט אַרויסגעגעבען בלאַנקאָ-וועקסלען אָהן אַ טערמין, דאס קען מען נישט אָנגעהמען פאר א וויכטיגע פערנאַכלעסיגקייט.

דאַגעגען קאָן מען יאָ האַלטען פאר אַ וויכטיגע פערנאכלעסיגקייט ווען מען נעמט אַ הלואה למשל אין א אויסלענדישער וואַלוטע און מען גיט אַרויס בלאַנקאָ-וועקסלען און מען שרייבט נישט אויס וויפיל און וואס פאַ־א וואַלוטע מען דאַרף צאהלען. דערנאָך שטעלט אויס דער וועקסעל-בעזיצער דעם וועקסעל אויף אזא וואַלוטע, וואס איז פאר איהם בעסער, צום שאָדען פון שולדיגען. אָט אַזאַ אייגענווילליג אויסשטעלען בלאַנקאָ-וועקסלען קען אויפגעטייטשט ווערען אָלס אַ וויכטיגע פערנאַכלעסיגקייט ביים איבערגעבען דעם וועקסעל און מען קען אין געריכט אַרויסטרעטען מיט טענות געגען וועקסעל.

ווען מען מאהנט פאר א וועקסעל אין געריכט קאָן מען נישט אַרויסטרעטען מיט א טענה, אַז מען האט געגענזייטיגע חשבונות מיט די, וואס זענען אויפ'ן וועקסעל אונטערגעשריבען, — אַזוי איז דער אינהאלט פון אַרט. 17. אויפ'ן סמך פון דעם דאָזיגען אַרטיקעל קען מען נישט טענה'ן, אַז מען האט געגעבען א טובה-זשיראָ אָדער אַ טובה-אונטערשריפט. ווער עס האט אַ וועקסעל, קען מאהנען ביי אלע אונטערגעשריבענע און דאַרף נישט ליידען דערפון, וואס עמיץ האט געגעבען זיין אונטערשריפט אויפ'ן וועקסעל אָלס טובה.

אויב דער וועקסעל איז אויסגעשטעלט אויף אַן'אויסלענדישער וואַלוטע, קאָן מען די וועקסעל-סומע בעצאהלען מיט פוילישע געלד לויט'ן קורס און ווערט.

די אויבענדערמאהנטע פרינציפען ווערען נישט אָנגעווענדעט אין די פאַלען, ווען דער אויסשטעלער בעוואָרענט אין וועקסעל, אַז די סומע מוז בעצאהלט ווערען אין עפעקטיווער אויסלענדישער וואַלוטע. אויב מען שלעפט אָב מיט'ן בעצאהלען דאס וואַלוטע-וועקסעל, מען בעצאָהלט איהם נאָכ'ן טערמין, האט דער בעזיצער פון וועקסעל דאס רעכט זיך אויסצוקלויבען, לויט וועלכען קורס ער זאָל מאָדערען פאר'ן וועקסעל, וואס זאל זיין גינסטיגער פאר איהם. ער קאן פאָדערן לויט'ן קורס פון צאהלונס-טערמין, אָדער אויך לויט'ן קורס פון טאג ווען מען בעצאהלט.

אויב מען בעצאהלט נישט דעם וועקסעל, דאַרף ער ווערען פראָטעסטירט אין איינעם פון די צוויי איינפאַכע וואָכעדיגע טעג, וואס קומען נאכ'ן צאהלונגס טאג. אויף אַזאַ אופן וועט מען די וועקסלען, לויט'ן נייעם וועקסעל-געזעץ נישט געבען צום פראָטעסט גלייך אין ערשטען טאג פון צאהלונגס-טערמין, צום רעיענט דאַרף ער אָבגעשיקט ווערען אָדער אין נעכסטען טאָג נאכ'ן צאָהלונגס-טערמין, אָדער גאָר אויפ'ן צווייטען טאָג, אויב א וועקסעל איז צאהלבאר מאנטאג, קאן מען דעם וועקסעל לאָזען פראָטעסטירען דינסטאג אָדער מיטוואָך. אויב אָבער ער איז צאהלבאר אין שבת, קאן מען פראָטעסטירען ערשט מאנטאג אָדער דינסטאג.

דער אַרט. 53 זאגט, אז אויב מען פראָטעסטירט נישט דעם וועקסעל אין טערמין, וואס דאס געזעץ בעשטימט, פערלירט מען דאס רעכט צו מאָהנען דאס געלד ביי די זשיראַנטען.

א קאָלאָסאַלע בעדייטונג האט דער אַרטיקעל 102 פון וועקסעל-געזעץ, וואס מאכט בכלל א סוף צו אלע מינים פרעטענזיעס וועגען בלאַנקאָ-וועקסלען. אין דאָזיגען אַרטיקעל ווערט נעמליך געזאגט:

א וועקסעל, וואס איז נישט אויסגעשריבען' דער צאהלונגס - טערמין, ווערט אָנערקענט, אַז מען קאָן דעם וועקסעל מאָהנען צו יעדען טאג און מען קאָן איהם אזוי אַרום אָבגעבען דעם רעיענט צום פראָטעסטירען.

אויב מען גיט אַרויס א וועקסעל אָהן א צאָהלונגס טערמין, קען מען זיך בעוואָרענען מיט א שריפטליכען אָבמאַך ווען דער וועקסעל קאָן ווערען אויסגעשטעלט און אויף וואס פאַרא טערמין, אויב אָבער דער, וואס האט אויף זיך גענומען אזא שריפטליכען אָבמאַך האט דעם וועקסעל אָוועקגעגעבען אַן'אַנדער פערזאָן, וועלכער רעכענט זיך נישט מיט'ן אָבמאַך וועגען טערמין אויסצושטעלען דעם וועקסעל,—קאָן דער אויסשטעלער נישט האבען קיין שום טענות און פרעטענסיעס צום לעצטען וועקסעל-בעזיצער.

דאס נייע טשעקען-געזעץ

ווער עס שטעלט אויס א טשעק און ער האט נישט אין דער באַנק אָדער קאַסע קיין דעקונג איז ער אונטערגעוואָרפען א טורמע שטראַף ביז צוויי יאהר און א געלד-שטראַף.

אויב דער בעשולדיגטער איז זיין פערברעכען בעגאנגען נישט מיט א כונה, איז ער אונטערגעוואָרפען א שטראַף פון אַרעסט ביז דריי מאָנאַטען אָדער געלד-שטראַף ביז פינף טויזענד זל.

טשעקען אויף וועלכע עס איז נישטאָ קיין דעקונג קאָנען ווערען פראָטעסטירט ביים רעיענט אזוי ווי וועקסלען.

אלע אויבענדערמאהנטע פאָרשריפטען זענען חל אויף טשעקען פון 1 יולי 1936, און ווערען נישט אָנגעווענדעט צו טשעקען, וואס זענען אויסגעשטעלט געוואָרען פאַר'ן 1 יולי 1936.

אויב א טשעק האט נישט קיין דעקונג, עס איז נישט געווען קיין געלד אין דער קאַסע אויף צו בעצאהלען פאַר'ן טשעק איז דער אויסשטעלער פעראַנטוואָרטליך פאַר דעם שאָדען וואס עס קען דערפון ארויסקומען. ער דאַרף מינדעסטענס בעצאהלען זעקס פראָצענט פאַר דעם נישט בעצאהלטען טשעק.

ביז איצט האבען די קאַסעס אין די בענק נישט אָנגענומען קיין טשעקען צום אויסצאהלען, אויב דער אויסגעשטעלטער טערמין איז געווען אויף שפּעטער מען האט דאס געלד געקאָנט בעקומען נאָר אין טערמין-טאָג. פון 1-טען יולי וועט מען זיך נישט רעכענען מיט דער דאַטע אויף דעם טשעק, נאָר מען וועט פאַר'ן טשעק בעצאהלען אין טאָג, וואס מען וועט דעם טשעק פאָרשטעלען צו בעצאהלען.

א טשעק דאַרף פאָרגעשטעלט ווערען אין דער קאָסע צום בעצאהלען במשך פון צעהן טעג נאָכ'ן אויסשטעלען דעם טשעק. נאָך די צעהן טעג דאַרף די באַנק שוין נישט אָנגעהמען דעם טשעק צו בעצאהלען.

לויט דעם דאָזיגען פונקט פון געזעץ, אויב עמיץ האט צום טערמין נישט אָבגענומען דאס געלד פאַר'ן טשעק, דאַרף מען צעהן טעג האלטען גרייט אין דער קאַסע דאס געלד אויף צו דעקען דעם טשעק.

דעם 6-טען סעפטעמבער – קהלה-וואָהלען אין טשענסטאָכאָוו.

די קהלה פערוואַלטונג האט דערהאַלטען אַן'אָפיציעלע מיטטיילונג פון דער סטאַראָסטווע, אַז די נייע קהלה-וואהלען אין טשענסטאכאוו זענען בעשטימט געוואָרען, צוגלייך מיט אנדערע גרעסערע שטעדט אין פוילען, אויף זונטאג, דעם 6 טען סעפטעמבער ד.י.

גלייכצייטיג האט די קהלה בעקומען דעם וואהל-קאַלענדאַר, לויט וועלכען זי איז שוין פון היינט אָן אריינגעטרעטען אין דער פאַזע פון די קהלה - וואָהלען.

קליינינקייטען

וואָהלען עליך ישראל!

א קול-שופר האט זיך געלאָזט הערען אין דער יודישער מחנה, וואס האט אויסטרומייטערט דאס פאָלגענדע קול: וואָהלען!

א סך האבען זיך געקרימט, טראַכטענדיג, נישט געפונען קיין אנדערע צייט צו בעשטימען וואָהלען צו די קהלות, נאָר פונקט איצט, ווען ס'איז אזוי נויטיג דער יודישער אחדות און ווי בעוואוסט זענען קהלה-וואָהלען נישט מסוגל צו דערהאַלטען דעם שלום און אחדות צווישען ביסעל יודען. אז ס'איז אָבער אזוי נגזר געוואָרען, העלפט דאָך נישט, מוז מען זיך אָנגורטען די מיילער און בעל כרחך זיך איינשפּאַנען אין וואָהל-וואָגען.

שוין אין 2 חדשים אַרום וועט דעצידירט ווערען דער גורל, ווער עס זאָלען זיין די רופי-ישראל, ווער עס וועלען זיין די קאָכלעפעל פון דער קהלה.

לכתחילה, האט מען געטראַכט, אז ס'וועלען זיך נישט געפונען קיין בעלנים, וואס זאָלען וועלען אויף זיך נעמען אזא פעקיל, ווי צו זיין אין דער איצטיגער צייט דאַזאָרעס ביי יודען, וואָרום צו זיין היינט א דאָזאָר דאַרף מען נישט בלויז קאָנען זיצען אויף א בענקיל, נאָר מען מוז אויך קאָנען זיין פעראנטוואָרטליך פאַר'ן כלל ישראל, און אָזעלכע האבען מיר ליידער זעהר ווייניג. מיר האבען אָבער א טעות געהאָט. אלע יודען זענען בחזקת כלל-פערזאָרגער; יעדער יוד, מעג ער זיין א לא יצלח, האלט, אז ער איז מסוגל צו זיין א נשיא בישראל. דעריבער הערט מען מאָקי, אז ס'גרייטען זיך א סך, וועלכע ווילען אונז מזכּה זיין מיט זייער פיהרערשאַפט.

אמת, ס'איז נאָך אָביסעל צ ו פ ר י ה צו מאכען דעם סך הכול פון דעם מבול ליסטעס, וואס וועלען שווימען און גריבלען בעת דער וואָהל-אַקציע, געגוג וועט אָבער זיין דערווייל צו בעמערקען, און דאס איז די מיינונג פון אלע, פון גאנצען כלל יודען פון פוילען, אז דאס בעשטימען וואָהלען צו די קהלות אין איצטיגען מאָמענט, איז נישט געווען אויפ'ן פלאַץ. כ'ווייס, און אפשר, נישט אפשר, נאָר טאָקי דערפאַר, ווייל די יעצטיגע צייט איז נישט געאייגענט דערצו, זענען דעריבער בעשטימט געוואָרען די וואָהלען לאמור—אזוי צו זאגען: האט מיט זיך צו טהון, וועט איהר פערגעסען וועגען אנדערע זאַכען...

גענוג, אז ס'איז ערקלערט געוואָרען קריגס-צושטאנד אין דער יודישער מחנה, יעדע פאַרטיי הויבט אָן צו מאָביליזירען איהרע חיילות, וואס איז? וואָהלען עליך ישראל!

אויסגעהאלטען דעם עקזאַמען

דאס יודענטום אין פוילען לעבט לעצטענס איבער שווערע ביטערע צייטען. די לאַגע ווערט וואס אמאל אַלץ טרויעריגער און דאס ערגסטע איז, וואס ס'איז זיך נישטאָ צו וועמען צו ווענדען נאָך הילף, אזוי אז מיר מוזען זיין אָנגעוויזען אויף זיך אַליין.

אז די צרות האבען אָבער שוין דערגרייכט ביז איבער'ן האַלז, האבען מיר בעשלאָסען צו פראָטעסטירען, און כדי דער פראָטעסט זאָל זיין א ווירקזאַמער—איינצואָרדנען א דעמאָנסטראַציע, כדי די מאָסגעבענדע קרייזען זאָלען וויסען, אז דאס דריי און א האַלב מיליאָניגע יודענטום אין פוילען איז נישט עפעס קיין סטאַדע שעפסען, נאָר מענשען מיט ווירדע, וועלכע וועלען זיך נישט לאָזען טרעטען מיט די פיס.

די ציישונגען האבען אויפגעפאָדערט, אז דינסטאג דעם 30-טען פון 12 ביז 2 זאָלען אלע געוועלבער זיין געשלאָסען און די ווערקשטאַטען פערמאכט. און פונקטליך צו דער מינוט האבען אלע יודישע קרעמער, די זעלבע, וועלכע האבען גאנצע דריי טאג פריהער נישט געלייזט צוליב שבת און די קריסטליכע חגאות, פערמאַכט די געשעפטען אויף 2 שעה.

מען זאגט, אז יודען וועלען צוליעב א גראָשען פדיון פערקויפען זייער הייליגטום—או דאס איז א שקר האט בעוויזען דער פראָטעסט, וואס איז דורך אלע יודען אָבגעהיטען געוואָרען מיט דער גרעסטער פונקטליכקייט.

אין א גרויסען טייך זענען פערהאַנען פיעל פיש. אוודאי זענען אויך געווען אָזעלכע יודען און דוקא צווישען די, וועלכע טרעטען אַרויס ביי יעדער געלעגענהייט „ו'אימיעניו צאָלעגאַ זשידאָסטווא", וועלכע מען האט ערשט געמוזט בעוועגען, אז זיי זאָלען פערמאַכען די געשעפטען, נאָר דאס זענען קליינינקייטען. פאַקטיש אָבער מוז מען פעסטשטעלען, אז דאס יודישע טשענסטאכאוו האט אויסגעהאלטען דעם עקזאַמען.

וואַקאַציע-קרבנות...

יעדע ערשיינונג דאַרף מען בעטראַכטען אויך פון דער צווייטער זייט מטבע. איך מיין דאס אַקעגען די וואַקאַציעס, וועלכע זענען פון איין זייט זעהר א וואוילע זאַך, פון דער אנדערער זייט אָבער האבען זיי א גרויסען חסרון פאַר א געוויסע קאַטעגאָריע מענשען.

די גוטע זייט: אין די הייסע זומער-חדשים פאהרען די שילער זיך אוועק אָברוהען. אויך די לעהרער, וועלכע לייגען אריין א גאנץ יאהר מוח און כוח און די למודים, בעפרייען זיך אויף 10 וואָכען פון דער שווערער „האָלץ"-האַקעריי-אַרבייט און שעפען כחות אויף די ווייטערדיגע 10 הדשים.

פערהאַנען אָבער אויך די אזוי-גערופענע הויז-לעהרער, וועלכע פערטרעטען די אַמאָליגע מלמדים, זיי קומען אָבלערנען מיט די קינדער, וועלכע לערנען אין די גימנאַזיעס אָדער אין די'פּאָווּשעכנע שולען. איז אָט אין דער צייט, ווען בעת די וואַקאַציעס געניסט דער לעהרער צוגלייך מיט'ן שילער, זענען די דאָזיגע הויז-לעהרער די כפּרות, וואָרום זיי פערדינען דאָך נישט אין די 10 חדשים אזוי פיעל, אז עס זאָל זיי אויך קלעקען אויף די וואַקאַציעס, ווייל מיט'ן ביסעל יודישקייט, וואס זיי געבען די קינדער, זענען זיי דאָך נאָר יוצא ידי חובתם. קומען אָן די וואַקאַציעס און די קינדער פאהרען אַוועק, בלייבען די הויז-מלמדים אויפ'ן ברוק און מוזען שלינגען לופט, וואָרום אויף קיין ברויט האבען זיי ליידער נישט.

דאס זענען די אמת'ע וואַקאַציע-קרבנות...

ה' לייביש האָכבערגער—מיר רופען אייך צו דער אָרדנונג!

ביטער איז דאס לעבען פון די יודישע מאַרק-שטעהער אויפ'ן זאוואַדזיער מאַרק, גענוג צרות שטעהען זיי אויס פון אלע זייטען; די צרות, וואס עס ליידט אָבער דער ה' אריה מייטליס איז אין לשער.

ה' אריה מייטליס איז דער יעניגער, וועלכער איז מערדערליך צושלאגען געוואָרען דעם ערשטען מאי דורך די כוליגאנישע ענדעקעס און ביז'ן היינטיגען טאג איז ער נאָך אַלץ קראַנק. דאס איז אָבער גאָרנישט אקעגען דעם וואס דער זעלבער מייטליס ליידט פון דעם שגעם יודען לייביש האָכבערגער.

דער ה' לייביש האנדעלט מיט דער זעלבער סחורה, וואס מייטליס, נאָר אינדערזעלבער צייט, וואס ה' האָכבערגער האט א געוועלב אין נייעם מאַרק און איז פערמעגליך, איז דער ה' מייטליס אַן'אָרימאַן. האט זיך דער ה' האָכבערגער פערלייגט אויף דעם אָרימאַן מייטליס און וויל איהם דוקא אראָברוימען פון מאַרק. טהוט ער כל התחבולות, וואס ס'איז א חרפה צו דערצעהלען. גוויל נאָר איבערגעבען איין פאַקט פון א סך. ווען די פרוי מייטליס האט נאָך לאַנגע וואָכען צייט אָנגעהויבען צוריק צו האנדלען, האט ה' האָכבערגער אָנגעהויבען צו זידלען און שעלטען און דערביי אויסגערופען: וואס, מען האט דיין מאַן צוהאַקט דעם קאָפּ? מען וועט דיר אויך אזוי מאַכען! און אזוי כסדר פייניגט ער זיי מיט סכנות נפשות. די מעשים תתעופים פון דעם האָכבערגער האבען שוין אויפגערעגט די קריסטליכע שכנים, וועלכע האבען עפענטליך אויסגעדריקט זייער פראָטעסט געגען אזא האנדלונג פון איין יודען געגען אנדערען.

וואס האבען מיר א פרעטענזיע, ווען פרעמדע שלאגען אונז, אז די איינענע שלאגען זיך אליין.

ר' לייביש האָכבערגער, מיר רופען אייך צו אָרדנונג!

סמאל

די שטורם-אַטאַקע פון פוילישען אַנטיסעמיטיזם

פון ישעיה אוגער

מיר שטעהן היינט, זייט וואָכען און חדשים, אונטער א קאָנצענטרירטען פייער פון פוילישען אַנטיסעמיטיזם. מען באָמבאַרדירט אונז פון אלע זייטען מיט אַ פערביסענקייט און סאַדיזם, ווי מ'האָט עס נישט געזעהן ביז אַהער. על כל פנים קיינער געדענקט נישט, ווען די יודען-שנאה אין פוילען זאָל זיך האבען פונאַנדערגעגאָסען אין אַזאַ מעכטיגער כוואַליע איבער'ן לאַנד ווי היינט — אַ כוואַליע, וואָס רייסט מיט זיך מיט אַבסאָלוט אַלץ און אַלעמען:

— די ברייטע פאָלקס-מאַסען און די פוילישע געזעלשאַפט, די פויערים און די אינטעליגענץ, די אַרבייטער און די סוחרים-וועלט, דעם הויז-וועכטער און דעם סיים-דעפוטאַט.

אַלע, יעדער קלאַס און שטאַנד קען מען זאָגען, יעדער ענדעק אָדער ענדעקיש געשטימטער, די ענדעקישע סאַנאַציע און די סתם פאַטריאָטען, וועלכע האבען מורא דורך זייער אָביעקטיווער, אומפּאַרטייאישער בעציהונג צו דער יודען-פראַגע זיך צו קאָמפּראָמיטירען אַלס נישט לאָיאַלע פּאָליאַקען — אַלע נעהמען זיי אַ אַקטיווען אַנטייל אין דער אַנטי-יודישער קאַמפּאַניע, אין דעם „אַרויסשטויסונגס-פּראָצעס", אין דער באָיקאָט-אַקציע, אין דער „הוזשאַ אויף יודען!"-אָרגיע.

מיט איין וואָרט:

— אַ קאָנצענטרירטער שטורם-אַנגריף אויפ'ן יודענטום און די יודישע רעליגיע, אויף אַלע יודישע פּאָזיציעס אין פוילען.

פון אַלע זייטען געהט דער דאָזיגער אַנגריף, און אַלץ געהט אַזוי איינהייטליך, קאָאָרדינירט, ציל-בעוואוסט און ציל-זיכער. עס איז איינפאַך צו בעוואונדערען די גענויע איינטיילונג פון די ראָלען אָדער ריכטיגער געזאָגט — די שטרענגע אַרבייטס-איינטיילונג, פון וועלכער עס איז צו זעהען, וואָס פאַרא אָרגאַניזירטער כח דער פוילישער אַנטיסעמיטיזם איז.

* * *

צוליב אָט דעם סטיכישען אויסברוך פון אַנטיסעמיטיזם אין פוילען, וואָס נעהמט אָן דעם כאַראַקטער פון אַנ'עפּידעמיע, פיהלען מיר זיך היינט, פוילישע יודען, זעהר נידערגעשלאָגען, פערצווייפעלט, מאָראַליש צודריקט. די גאַנצע טרויעריגקייט פון אונזער לאַגע האט זיך ענטפּלעקט אַצינד בעת די „פּראָצעסען", בעת די גרויסע „געשעהענישען" און די אַלע „קלענערע" פּאַסירונגען, וועלכע קומען פאָר טאָגטעגליך, וואָס ווייזט זיך אַרויס?

— אַז דער אַנטיסעמיטישער סם האָט געהאַט אַ געפעהרליכע ווירקונג, מעהר ווי מ'האָט זיך פאָרגעשטעלט, ער האָט גרונדליך פערסמט די נשמות פון די איינוואוינער פון שטעדטיל און פון דאָרף.

מ'האָט נעוואָרפען אַ לאָזונג אונטער די מאַסען, אַ געפעהרליך וואָרט: „באָיקאָט!". און מ'האָט זיי איינגערעדט:

— אַז דאָס איז אַ נאַציאָנאַלער ענין...

— אַז מיט דעם דאָזיגען צויבערשפּרוך, ווען ער זאָל ווערען אַ ווירקליכקייט, קען מען פערטרייבען דעם קריזיס, ראַטעווען פוילען, דאָס פוילישע פויערטום, די פוילישע לאַנדווירטשאַפט, דעם פוילישען האַנדעל...

— אַז אין נאָמען פון „באָיקאָט" קען מען זיך אַלצדינג ערלויבען...

און וואָס דאָס „פאָלק" האָט פערשטאַנען אונטער'ן וואָרט „באָיקאָט", האבען מיר זיך דערוואוסט אויפ'ן פשיטיקער פּראָצעס:

— „באָיקאָט" איז „בויקאַ""... „ביטש"... שלאָגען... און וועמען זאָל מען שלאָגען, אויב נישט די יודען?... אויב נישט די, וואָס מ'הייסט „באָיקאָטירען"?... אויף וועלכע מ'רייצט און מען העצט און מען טייטעלט מיט די פינגער?...

אַלזאָ — „באָיקאָטירט" מען, שלאָגט מען... דאָס דאָזיגע וואָרט אין זיין טאָפּעלטער בעדייטונג איז היינט געוואָרען דער סימבאָל פון אונזער טראַגעדיע אין פוילען.

און וואָס עס פערשטאַרקט נאָך די טראַגיק פון אונזער לאַגע, איז: קיינער פיהלט אונז נישט מיט. דאָס געוויסען פון דער פוילישער געזעלשאַפט, פון אַנדערען, צווייטען פוילען איז ווי איינגעשלאָפען, ליגט ווי אין אַ היהנער-פלעט און ריהרט זיך נישט. וואו זענען די רעפּרעזענטאַנטען פון דער פוילישער דעמאָקראַטיע, פון פוילישען ליבעראַליזם, די טרעגער פון די שיינע פוילישע טראַדיציעס פון פרייהייט, טאָלעראַנץ און מענשליכקייט? נישטאָ היינט קיינער, ווער עס זאָל זאָגען אַ גוט וואָרט פאַר אונז, ווער עס זאָל אונז נעהמען אין שוץ. נישט אין דער ליטעראַטור, נישט אין דער פּרעסע און דער פּאָליטיק און נישט אין עפענטליכען לעבען האָט זיך נישט געפונען קיינער, ווער עס זאָל האבען דעם מוט זיך אַנצונעהמען אונזער קריוודע צו פערטיידיגען אונזערע מענשליכע און בירגערליכע רעכט, אונזער רעליגיע, אונזער קולטור, אונזער כבוד, וואָס ווערען געטרעטען מיט די פיס.

זיי האבען אַלע מורא, טאָמער וועלען זיי זיך קאָמפּראָמיטירען און צוציהען אויף זיך דעם פערדאַכט, אַז זיי זענען נישט גענוג פּאַטריאָטיש און לאָיאַל... האבען זיי אָנגענומען אַ פולען מויל מיט וואַסער און שווייגען בעסער.

נישט לאַנג איז געפאַלען פון דער סיים-טריבונע דאָס בעקאַנטע „אָוושעם"-וואָרט, וואָס איז ליידער געוואָרען אַ „נעפליגעלט וואָרט", אַ לאָזונג, אַ קאַמפּף-רוף אין געוויסע קרייזען. און געפאַלען איז עס ווי אַ גליהענדיגע קויל אויף אונזער צוועהטאָנטען קערפּער. היתכן, אין אַזאַ שווערער צייט פאַר אונז יודען אין פוילען זאָל מען פון אַזאַ הויכער שטעל וואָרפען אַזאַ געפעהרליכען לאָזונג אין די מאַסען? — עס איז מעגליך און אפשר זאָגאַר זיכער, אַז דער רעדנער האָט גאַרנישט געמיינט אַזוי, ווי אונזערע שונאים טייטשען אויס דעם „אָוושעם"-לאָזונג, ער האָט זיך נאָר שלעכט אויסגעדריקט.

אָבער, בעמערקט ריכטיג אַדוו. האַרטגלאַס —

— אונזער פּרעמיער האָט נישט געהאַט דעם מוט פון דער סיים טריבונע צו קאָריגירען די נישט געלונגענע פראַזע און אַזוי אַרום פערמאַכען דאָס מויל, די וואָס אינטערפּרעטירען זי פאַלש.

ער האָט נישט געהאַט דעם מוט, ווייל... ווייל ביי דער אַטמאָספערע און די שטימונגען, וואָס הערשען היינט אין פוילען, איז, מילד געזאָגט, זעהר גישט אָנגענעהם און נישט בעקוועם, צו מאַכען „קאָרעקטורען" לטובת יודען און אַרויסצווייזען אפילו נאָר אַ שמץ פון סימפּאַטיע צו זיי...

אַדוואָקאַט שומאַנסקי האָט אין זיין פערטיידיגונגס-רעדע אין ראַדאָם אָנגעוויזען, אַז אין רוסלאַנד זענען שטענדיג די בעסטע רוסישע אַדוואָקאַטען, די שטערען פון דער רוסישער אַדוואָקאַטור, ווי מוראַמצעוו, קאַראַבטשעווסקי, אַנדרעיעווסקי און אַנדערע, אַלעמאָל אַרויסגעטרעטען אויף דער זייט פון די נעליטענע יודען, אַלס פערטיידיגער פון יושר און גערעכטיגקייט, אַלס קעמפער געגען די צאַריסטישע פּאָגראָם מעטאָדעס. צו די דאָזיגע נעמען וואָלט מען געקענט צוגעבען צעהנדליגער אַנדערע פון פרייע רוסישע מענער, בעריהמטע שריפטשטעלער, פּובליציסטען, פּאָליטיקער, געזעלשאַפטליכע טוער, געלעהרטע און אוניווערזיטעט - פּראָפעסאָרען, וועלכע האבען דאָס זעלביגע געטהון — פריי און מוטיג פערטיידיגט די יודען נעגען יעדער עולה, יעדער אומרעכט, געגען יעדער געפּלאַנטער גזירה אָדער בעגרענצונג מצד די צאַריסטישע רעגירונגען.

אין פוילען זעהען מיר היינט נישט אַזעלכע מענער. זיי האבען זיך אויסבעהאַלטען. נאָר צוויי עהרווירדיגע רעפּרעזענטאַנטען פון דעם אַנדערען פוילען, געטרייע זיהן פון זייער פאָלק און לאַנד, האבען איצט אַלס פערטיידיגער פון יודען, אַלס פירשפּרעכער פון מענשליכקייט און גערעכטיגקייט, געהויבען דעם פּרעסטיזש פון פוילען און געוויזען דער וועלט דאָס אַנדערע געזיכט פון לאַנד, פון די איידעלסטע טראַדיציעס.

— דאָס זענען די צוויי בעריהמטע פוילישע פערטיידיגער פּראָפעסאָר פעטרושעוויטש און אַדוו. שומאַנסקי, וועלכע זענען אַרויסגעטרעטען אויף דער זייט פון די יודישע בעשולדיגטע אין פשיטיקער פּראָצעס.

זייערע רעדעס וועלען אויף שטענדיג בלייבען אַ דאָקומענט פון העכסטער מענשליכקייט און איידעלסטער געזינונג.

אָבער זייערע רייד דערגרייכען לײדער גישט צו די, וועלכע וואָלטען זיי געדאַרפט הערען, צו די ברייטערע שיכטען פון דער פוילישער בעפעלקערונג. די פוילישע פּרעסע פערשווייגט זיי אָדער ברענגט זיי בקיצור און נעמט אַרויס פון זיי דעם תוך, דעם עיקר.

פונקט אַזוי דערגרייכען נישט די רעדעס פון אונזערע יודישע פערטרעטער אין סיים און סענאַט צו דער פוילישער געזעלשאַפט. אויך די דאָזיגע רעדעס איגנאָרירט די פּרעסע אָדער פּטרט זיי אָב אין בעסטען פאַל מיט אַ פּאָר שורה'לעך.

און אַזוי הערט נישט די פוילישע געזעלשאַפט אונזער וועה-געשריי, הערט קיינמאָל נישט דעם אמת, האָט קיין אַהנונג נישט וועגען אונזער נויט, קען נישט אונזער אמת'ע געזינונג און אונזערע שטרעבונגען. און דאַדורך קענען מיר נישט געפונען דעם וועג צו אַ פערשטענדיגונג.

אין דערזעלבער צייט אָבער האבען די קאָוואַלסקי'ס אַ מעגליכקייט צו פערשפּרייטען די געמיינסטע אינסינואַציעס און כלערליי שקרים און בלבולים אויף יודען, זיי האבען אַלע מעגליכקייטען צו העצען און צו אַגיטירען און צו פער'סמ'ען די נשמות. זיי האבען אַ גרויסע פּרעסע אין זייער רשות, אפילו די אַזוי-גערופענע ליבעראַלע פּרעסע העלפט זיי מיט דערביי.

דאָס פאָלק זעהט אונז אַלזאָ געוועהנליך אין דער ליכט פון די העצערייען און בלבולים פון די קאָוואַלסקיס און „אַרענדאַוונִיקעס".

און דער סוף איז...

די רייד פון אַ קאָוואַלסקי, האָט ריכטיג בעמערקט אַדוואָקאַט מאַרגאַליס אויפ'ן ראַדאָמער פּראָצעס, האבען אַ שטאַרקען רעזאָנאַנץ, ליידער, זיי געהען אין דער ווייטער וועלט אַריין, דערגרעהען צום פינסטערסטען המון, און אין רעזולטאַט האבען מיר — די פשיטיקס...

און אין אָט דעם גראַדע ליגט אפשר אַממעהרסטען די טראַגיק פון אונזער לאַגע.

דער שטורם אַנגריף געדרויערט ווייטער און וועט אַזוי גיך נישט אויפהערען מסתמא.

צי קענען מיר בעקעמפען די יודען-שנאה אין פוילען דורך אַ אָרגאַניזאַציע, וואָס מען לעגט פאָר צו גרינדען לויט דעם מוסטער פון „פעראיין צו אַבוועהר דעם אַנטיסעמיטיזם"?—

מיר גלויבען נישט אין דעם ערפאָלג פון אַזעלכע אונטערנעהמונגען. זיי האָבען אַלע געהאַט אַ דורכפאַל.

אפשר וועט דער אַלוועלטליכער יודישער קאָנגרעס עפּיס קענען אויפטהון אין דער הינזיכט. אפשר וועט ער שאַפען אַנ'אַלגעמיין-יודישע רעפּרעזענטאַנץ, וואָס וועט ווערען אַ אינטערנאַציאָנאַלער כח און וועט קענען זיך אַנטקעגענשטעלען דעם אַנטיסעמיטיזם.

דאָס איז אָבער נאָך נישט זיכער. דעם זיכערסטען ערפאָלג קען נאָר ברענגען:

— אַ צוזאַמענברוך פון היטלעריזם און פאַשיזם אין דער וועלט.

אָבער דערויף, ליידער, וועט מען לויט אַלע סמנים נאָך לאַנג מוזען וואַרטען...

הונדערט יאָהר בריעף-מאַרקעס

כמעט יעדער פון אונז האָט אַמאָל געזאַמעלט מאַרקעס, כמעט יעדער פון אונז האָט זיך אַמאָל נאָכגעיאָגט צו קויפען אָדער אויסצובעטען זיך ערגיץ מאַרקען פון עקזאָטישע לענדער, וועלכע מ'האָט איינגעקלעבט אין אַלבומען און מיט וועלכע מ'האָט זיך בעריהמט פאַר פריינד און בעקאַנטע ווי מיט דעם גרעסטען אוצר.

היינט זענען פערהאַנען אויף דער וועלט הונדערטער טויזענדער מענשען, וואָס זאַמלען מאַרקעס. טויזענדער מענשען האַנדלען מיט מאַרקעס און ווערען נתעשר אָדער פערלירען זייער געלד. יאָהר איין יאָהר אויס זענען פערהאַנען אומעטום טויזענדער ליציטאַציעס אויף מאַרקען, וואו מ'קען פערדינען אָדער אויך צולעגען אַ הון רב, שוין נישט רעדענדיג פון די מיליאָנען און מיליאָנען, וועלכע מענשען גיבען אויס אַ יאָר קויפענדיג מאַרקעס פאַר זייערע בריעף און קאַרטלעך, וואָס זיי עקספּעדירען מיט דער פּאָסט.

שוין גאָר נישט גערעדט דערפון, אַז זעהר אַ סך לענדער אין דער וועלט, בעזונדער די קליינע אויסטערלישע מדינות, גיבען אַרויס אַלץ נייע און נייע מאַרקעס, נישט בכדי זיי צו פערקויפען אין נאָרמאַלען פּאָסט-פערקעהר, נור בכדי זיי צו פערקויפען מיטאַמאָל די הענדלערס און זאַמלערס פון דער וועלט. טויזענדער און טויזענדער מאַרקען מיט צאַצקענדיגע בילדלעך און אויסטערלישע פאַרבען בעקומט מען ביי די הענדלערס, כאָטש זיי זענען קיינמאָל נישט געווען אין פּאָסט-פערקער.

היינט איז נישט פערהאַנען קיין איין מענש כמעט אין דער גאַנצער וועלט, וואָס זאָל נישט האבען צו טהון מיט מאַרקעס, לכל הפחות מיט נייע מאַרקעס. יעדער שרייבט צו קרובים, פריינד און בעקאַנטע. אָבער זעהר ווייניג מענשען ווייסען אַז די מאַרקעס זענען ערשט אַלט הונדערט יאָהר און נאָך וועניגער מענשען ווייסען, ווער ס'איז אייגענטליך דער ערפינדער פון די מאַרקעס בכלל.

טשאַרלס היל, אַ לאָנדאָנער סוחר, איז אין יאָהר 1835 געווען אויפ'ן לייפּציגער יריד, איז דאָרט איינגעשטאַנען אין אַנ'אַכסניה און געזעהען ווי דער בריעף-טרעגער האָט איינמאָל געבראַכט דער קעלנערקע פון דער אַכסניה אַ בריעף. דאַמאָלס איז געווען איינגעפיהרט, אַז נור דער וואָס האָט דעם בריעף בעקומען, האָט געמוזט צאָהלען דעם בריעף-טרעגער אַ סכום פאַר שכר טרחה. די קעלנערקע האָט גענומען דעם בריעף, אַ קוק געטהון אויפ'ן קאָפּערט און געזאָגט, אַז זי נעמט איהם נישט אָן, ווייל דער סכום פון צושטעלען איז איהר צו הויך. היל האָט זיך אויף איהר מרחם געווען, האָט אויסגעלייזט דעם בריעף און איהם געגעבען דער קעלנערקע. זי האָט איהם געעפענט און געוויזען, אַז דערינען ליגט אַ ליידיג שטיק פּאַפּיר. זי האָט איהם דערצעהלט דעם סוד, אַז דער בריעף קומט פון איהר ברודער, מיט וועלכען זי האָט אָבגעשמועסט, אַז ווען ער שרייבט איהר, זאָל ער אויפ'ן קאָפּערט מאַכען אַנ'אות, וואָס זאָל בעדייטען אַז ער איז געזונד. ווען זי זעהט דעם בעשטימטען אות אויפ'ן קאָפּערט, ווייסט זי, אַז ער איז געזונד און נעמט נישט אָן דעם בריעף, איינשפּאַרענדיג דאָס פּאָרטאָ.

היל האָט די מעשה דערצעהלט זיין בעקאַנטען פּאָסט-מייסטער אין לאָנדאָן און האָט איהם געגעבען די עצה דעם סכום פאַר די בריעף, צו לאָזען צאָהלען פונ'ם בריעף-שרייבער און נישט פון דעם וואָס בעקומט דעם בריעף און בכדי צו בעשטעטיגען, אַז דער סכום איז בעצאָהלט, זאָל די פּאָסט אויפקלעבען אַ קבלה-צעטיל.

דאָס איז געווען אין יאָהר 1835 און שוין אַ יאָהר שפּעטער — פונקט מיט הונדערט יאָהר צוריק — האָט ענגלאַנד אַרויסגעגעבען די ערשטע בריעף-מאַרקעס, אָבער נישט אין אייראָפּאַ נור קודם צו פּראָבע אין אויסטראַליען. ערשט אין יאָהר 1840 האָט ענגלאַנד איינגעפיהרט די בריעף-מאַרקעס אין גאַנצען אימפּעריע.

אין אַלע אַנדערע אייראָפּעאישע מדינות האָט מען איינגעפיהרט די פּאָסט-מאַרקעס ערשט אין יאָהר 1849. די ערשטע פּאָסט - קאַרטלעך זענען אַרויסגעקומען אין עסטרייך אָבער ערשט אין יאָהר 1869.

ז. האַבער, וויען.

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

ס'פעהלען נישט קיין פרייער'ס...

איך וועל אייך דערצעהלען, ווי אַזוי אַ יוד אַ געבילדעטער, אַ גאַנצער פּראָפעסאָר, אַ געזעלשאַפטליכער-טהוער, איז געפאַלען אַ קרבן פון אַ ראַפינירטען שווינדלער.

זאָל מען בעסער הערען, וואָס דער נעליטענער אַליין דערצעהלט:

קומט צו מיר אַריין אַ יוד מיט באָרד און גרויסע פאות. מיט אַ שוואַרצען רבני'שען קאַפּעלוש און פרעגט זיך אויף מיר, אָגרופענדיג מיין נאָמען, און אַזוי ווי ער האָט געוואויר נעוואָרען, אַז דאָס בין איך טאַקי, איז ער גלייך צוגעלאָפען צו מיר, מיר שטאַרק געדרוקט די האַנד און דערביי האָט ער געשמעפּטשעט מיט די ליפּען און פערגלאָצט די אויגען, ווען ער האָט ענדליך אָבגעלאָזט מיין האַנד, האָב איך צו מיין פערוואונדערונג דערזעהען, אַז ביי מיר איז געבליבען אַ זלאָטי. ווען איך האָב מיט פערוואונדערונג געפרעגט, וואָס דאָס זאָל בעדייטען, האָט יענער ווידער פערגלאָצט די אויגען און געמורמעלט נעהיימניספול: „אַזוי האָט מען מיך געהייסען. איך בין דעם ראַדאָשיצער רבינ'ס אַנ'איינקעל—רעדט ער ווייטער, אַזוי ווי ער וואָלט גערעדט מיט עפּעס אונגעזעהענע גייסטער—און מען האָט מיר אָנגעזאָגט כ'זאָל קומען צו אייך.

די ערשטע מינוט בין איך געוואָרען דערשראָקען,—ציהט ווייטער דער געליטענער—נאָר ווען כ'בין געקומען צו זיך, האָב איך געפרעגט דעם יודען, וואָס ער וויל, דערויף האָט ער מיר געענטפערט, נישט אָנקוקענדיג מיך, אַז ער מוז חתונה מאַכען אַ טאָכטער. לכן, מוז—די פראַזע האָט ער שוין נישט פערענדיגט. האָב איך גענומען 3 זלאָטעס און איהם געגעבען. נעמט ער זיי צו, פערגלאָצט ווייטער די אויגען און זאָגט: מען האָט מיר געזאָגט, אַז ס'איז צו ווייניג. פרעג איך איהם: ווער האָט אייך געזאָגט? ענטפערט ער מיר נישט, נאָר האַלט אין איין פערגלאָצען די אויגען און מורמעלט ווייטער: „מען האָט מיר געזאָגט". האָב איך איהם צוגעגעבען נאָך אַ זלאָטי, געזעגנט ער זיך מיט מיר און דערביי זאָגט ער: איך מוז האָבען די זלאָטע—דאָס האָט ער געמיינט דעם נילדען, וועלכען ער האָט מיר געהאַט געגעבען. קורץ, איך האָב איהם די זלאָטע אויך צוריקגעגעבען און אָהן אַ זיי-געזונד האָט ער פערלאָזען מיין שטוב, מורמלענדיג עפּעס מיט די ליפּען העברעאישע ווערטער, וואָס איך האָב נישט פערשטאַנען זייער בעדייטונג.

ווען ער איז אַוועק, האָב איך מיך ערשט נעכאַפּט, אַז איך האָב געטהון אַ נאַרישקייט זיך לאָזענדיג אָפּערירען פון אַזאַ שווינדלער, וועלכער האָט ביי מיר אויסגענאַרט גאַנצע 4 זלאָטעס.

האַ, ווי זאָגט איהר? אויפגעקלערטע, געבילדעטע היינטוועלטיגע יונגעלייט און אויך צווישען זיי פעהלען נישט קיין פרייערס.

הערסט, ס'קומט איהם גאָר אַ מעדאַל...

אַ געלויף אין גאַס, דערביי הערט זיך אַ געשריי: כאַפּט איהם! כאַפּט איהם! וואָס ווייזט זיך אַרויס? אַ יודישער בעל עגלה פיהרט אַביסעל סחורה אין דער עקספּעדיציע אויף דער קאַטעדראַלנע גאַס, געהט אונטער אַ כוליגאַן, בעגיסט די סחורה מיט בענזין און צינדט זי אונטער; ווערט אַ געוואַלד און מען יאָגט נאָך דעם פערברעכער. און שטעלט אייך פאָר, אַז מען כאַפּט איהם טאַקי. דאָ איז אָבער נאָר געשעהן איין קלייניגקייט: צווישען די, וועלכע האָבען איהם געכאַפּט זענען אויך געווען עטליכע קריסטען, און ווען זיי האָבען זיך דערוואוסט, פאַר וואָס פאַר אַ פערברעכען ער ווערט פערפאָלגט, האָבען זיי זיך שטאַרק צולאַכט און באַלד דעם שייגעץ אָבגעלאָזט. די יודען ווידער וועלכע האָבען דאָך געוואָלט דעם כוליגאַן פערהאַלטען, האָבען געשפּיעלט מיט'ן לעבען, און היות ווי די אַרויסגערופענע פּאָליציי האָט גישט בעוויזען צו קומען צו דער ריכטיגער צייט, איז במילא פון דעם אַלעם גאַרנישט געוואָרען.

די אַוועקגעהענדע קריסטען האָבען צווישען זיך געשמועסט: אַ חוצפה פון די זשידעס! פאַר אונטערצינדען אַביסעל יודישע סחורה, ווילען זיי איהם גאָר אַרעסטירען, הערסט, פאַר אַזאַ העלדענטאַט קומט נאָר איהם אַ מעדאַל...

אברהם פויגעל

די פוילישע אפריל-קאנסטיטוציע.

VIII. דאס געריכטס-וועזען

1.

צו דעצידירען אין א קאנקרעטען פאל וועגען א האנדלונג, צי זי איז אין הסכם אדער אין סתירה צום געזעץ, זענען בערופען בעזונדערע אוני-אבהענגיגע ארגאנען—די געריכטען.

פון דער דאזיגער קורצער פארמולירונג בלייבען נאך א גאנצע רייהע זאכען איבער נישט קלאר: האנדלונגען קענען זיין פערשידענע און געזעצען—פערשידענע. עס טארען די מעשים פון יחיד נישט זיין אין סתירה צו א וועלכער עס איז פעראָרדנונג, לאמיר זאגען, פון וואיעוואדע; עס טאר אבער די דאזיגע פ ע ר א ר ד נ ו נ ג ווידער נישט שטעהן אין געגענזאץ צו א געזעץ, וועלכעס איז אדורכגעגאנגען דורך דעם פארלאמענט, אדער ארויסגעגעבען געווארען אין פארם פון א פרעזידענטען-רעקרעט. צי ליגט אין דער קאמפעטענץ פון געריכט אויך די דאזיגע פראגע צו בעטראכטען?

מ'קען נאך ווייטער געהן. געזעצען זענען אויך נאכנישט דאס העכסטע אין א מלוכה-ארדנונג. זיי האבען נאך איבער זיך ק א נ ס ט י ט ו צ י א נ ע ל ע ג ע ז ע צ ע ן, וועלכע זענען העכער מיט דער ראנג און דארפען דורך די ערשטע נישט איבערגעשריטען ווערען. צי קענען געריכטען אויך אין ד י ענינים דעצידירען? קאנקרעטער: צי קענען זיי אורטיילען אויך וועגען דער האנדלונג פון פארלאמענט (צי פון פרעזידענט) צי זי איז א געזעצליכע?

די אנגלא-זאקסישע קאנצעפציע פון געריכטס וועזען ענטפערט פ א ז י ט י וו אויף די אלע געשטעלטע פראגען. די געריכטען זענען דארט בכח אבצוואר-פען יעדע פעראָרדנונג און יעדעס געזעץ, אויב ס'איז געגען די בעשטימונגען פון א העכערער נארמע. לעצטענס, למשל, האט געפונען א ברייטען אבקלאנג די דעציזיע פון אמעריקאנער העכסטען געריכט, וועלכע האט אבגעשאפען א רייהע ווירטשאפטליכע דעקרעטען פון פרעזידענט רוזוועלט אלס אזעלכע, וואס שטעהען אין געגענזאץ צי דער קאנסטיטוציע. דאביי איז צו בעמערקען, או אזא בעשלוס מוז נישט ערשט קומען פון העכסטען געריכט, נור עס קען איהם ארויסגעבען דער נידריגסטער ריכטער אין א פערווארפען פראווינץ-שטעדטעל.

א רייהע לענדער האט אבער די פאר די פראגען איינגעארדענט ספעציעלע געריכטען. א מוסטער האט בעוויזען נאפאלעאן דער ערשטער, וועלכער האט איינגעפיהרט אין פראנקרייך בעזונדערע אדמיניסטראטיווע געריכטען. צו זיי האבען די בירגער געקענט פערקלאגען פעראָרדנונגען, וועלכע זענען לויט זייער מיינונג נישט געוועזען געזעצליך. לויט'ן דאזיגען סיסטעם האבען זיך איינגעארדענט פיעל אייראפעאישע לענדער.

די דאזיגע אינסטיטוציע האט אבער נאר רעגולירט דאס פראבלעם פון נ י ש ט - ג ע ז ע צ ל י כ ע פ ע ר א ר ד נ ו נ ג ע ן; דאגעגען האט זי נישט געארדענט די א נ ט י - ק א נ ס ט י ט ו צ י א נ ע ל ע ג ע ז ע צ ע ן. כדי צו בעהאנדלען די דאזיגע ענינים פערמאגען א רייהע לענדער ווי עסטרייך, טשעכאסלאוואקיי א. אנ. א ספעציעלען קאנסטיטוציאנעלען טריבונאל, וועלכער האט דאס א ו י ס ש ל י ס ל י כ ע רעכט זיי צו בעטראכטען. א געוועהנליך געריכט אלזא, פאר וועמען אזא פסול געזעץ שווימט ארויס, מוז עס איבערשיקען דעם ספעציעלען טריבונאל.

פוילען האט די דאזיגע פראגען גאנץ אייגענארטיג רעגולירט. יעדעס געריכט קען דא אנערקענען פעראָרדנונגען אלס נישט-געזעצליכע, אויב דער ענין קומט קאפויער ביי א געוועהנליכער געריכטס-פערהאנדלונג. ספעציעל צו פערקלאגען אזעלכע פעראָרדנונגען איז געשאפען געווארען אן אדמיניסטראטיווער טריבונאל, וועמענס אורטייל עס איז בינדענד פאר די צדדים. די יעצטיגע קאנסטיטוציע סאנקציאנירט דאביי דעם עגזיסטירענדען זאכבעשטאנד, און זעהט נישט פאר קיין פ ע ר צ ו וו י י ג ט אדמיניסטראטיוו געריכטס וועזען, נאר בלויז דעם העכסטען טריבונאל. דאס איז אביסעל צו ווייניג אויף אזא גרויסע מלוכה ווי פוילען. אין דער פראקטיק איז טאקע דער העכסטער אדמיניסטראטיווער טריבונאל שטארק היגטערשטעליג מיט'ן בעהאנדלען די אנקלאגעס; זיי ליגען ביי איהם אן צו עטליכע יאהר.

די פוילישע קאנסטיטוציע זעהט אבער נישט פאר קיין ספעציעל קאנסטיטוציאנעל געריכטס-וועזען, און פון דער צווייטער זייט האט זי פערוועהרט די געוועהנליכע געריכטען דאס אונטערזוכען די גילטיגקייט פון געזעצען, וועלכע זענען געווארען געהעריג פערעפענטליכט. אין רעזולטאט פון אזעלכע בעשטימונגען בלייבט די קאנסטיטוציע אהן שום אפוטרופס, א חוץ אפשר דעם פרעזידענט.

דאס דאזיגע שאפט א פאראדאקסאלע לאגע. בעת דעם לעצטענס בעטראכטעטען, טרויעריג בעריהמטען שחיטה-פראיעקט זענען פון דער יודישער זייט אפירגעהויבען געווארען פארוואורפען, אז דאס געזעץ שטעהט אין סתירה צו געוויסע בעשטימונגען פון דער קאנסטיטוציע. אבסטראהירענדיג פון דער מעריטאָרישער זייט פון דעם ענין איז אינטערעסאנט אנצוווייזען, אז ווען דאס געזעץ וואלט אנגענומען געווארען, וואלט פשוט נישט געווען צו וועמען זיך צו ווענדען אין דער דאזיגער אנגעלעגנהייט! קיין שום געריכטס אינסטאנץ וואלט אזא אנקלאגע נישט בעטראכט, ווייל זי וואלט נישט געווען קאמפעטענט.

די לאגע פון די יודען אין די סקאנדינאווישע לענדער.

די עקאנאמישע לאגע פון די יודען אין די פיער נארדישע לענדער, שוועדען, נארוועגיען, דענעמארק און פינלאנד, איז לעצטענס א פערהעלטניסמעסיג גוטע. די דאזיגע לענדער מאכען איצט דורך א צייט פון ווירטשאפטליכען אויפבליה און א חוץ דענמארק איז די ארבייטסלאזיגקייט כמעט ווי פערשוואונדען.

אמת, די יודען געניסען נישט אין פולען מאס פון דעם וואוילשטאנד ווי אנדערע טיילען פון דער בעפעלקערונג, ווייל זיי זענען אין דער גרויס-אינדוסטריע און אינ'ם עקספארט נישט פערטרעטען, עס איז אבער דאך אויך און זייער עקאנאמישער לאגע איינגעטרעטען א געוויסע בעסערונג.

די יודען מאכען אויס אין די דערמאנטע לענדער בלויז איין פראמיל פון דער אלגעמיינער בעפעלקערונג, סך הכל 15.000 יודען אויף א בעפעלקערונג פון 15 מיליאן.

אין שוועדען און דענעמארק פערנעמען די יודען א זעהר אנגעזעהענעם פלאץ אין די פרייע בערופען, אין דער ליטעראטור, קונסט און וויסענשאפט. דאגעגען אין נארוועגיען און פינלאנד, וואו די יודען האבען הויפטזעכליך ערשט אין די לעצטע הונדערט יאהר איינגעוואנדערט, האבען זיי ווייניג צוטריט צו די פרייע בערופען און בעשעפטיגען זיך כמעט אויסשליסליך מיט האנדעל.

אבער טראץ דער קליינער צאהל פון יודען און די ליבעראלע רעגירונגען, איז דער געזעלשאפטליכער אנטיסעמיטיזם לעצטענס גענוג שטארק.

א'ן אלע נארדישע לענדער זענען פערהאן נאצי-פארטייען, און הגם זיי בעשטעהען פון קליינע גרופען, ענטוויקלען זיי אבער א אקטיווע און טומעלדיגע אנטי-יודישע אגיטאציע, דערביי ווערען אלע רכילות-מעטאדען געגען יודען גענוי אבקאפירט פון נאצי-לאנד און ווערען פון דייטשלאנד אונטערשטיצט.

אין די נארדישע הויפט-שטעדט טרעפט מען אפט אויף די הויפט-גאסען גרויסע פלאקאטען פון די נאצי צייטונגען, וואס ענטהאלטען די ערגסטע בעליידיגונגען און בלבולים געגען יודען.

די אנטיסעמיטישע שטימונג בעווייזט זיך לעצטענס ביי פערשידענע געלעגענהייטען, און מאנכע מאל מוזען זיך אפילו די רעגירונגען דערמיט רעכענען. דאס האט זיך בולט געלאזט מערקען אין דער פראגע פון די יודישע עמיגראנטען פון דייטשלאנד.

נארוועגיען און פינלאנד האבען בכלל כמעט קיין איינציגען יידישען עמיגראנט נישט אריינגעלאזען. אין שוועדען און דענעמארק זענען פערהאן א פאר הונדערט יודישע עמיגראנטען, אבער אויך געגען דער קלייגער צאהל געהט אן א כסדר'דיגע אגיטאציע, אז זיי נעמען צו די פרנסות פון די ארטיגע איינוואוינער. איג'ם דענישען פארלאמענט האט די רעגירונג ערקלערט, אז זי וועט נאך מעהר שווערער מאכען די פארשריפטען בנוגע עמיגראנטען פון דייטשלאנד. אויך אין שוועדען פיהרען די צייטונגען און פאך-פעראייניגונגען א שטארקע אגיטאציע געגען די יודישע עמיגראנטען. אזוי האבען די שוועדישע דאקטוירים געמאכט א גרויסען טומעל געגען דעם בעקאנטען יודישען פראפעסאר צאנדעק, ווייל מען האט איהם ערלויבט צו פראקטיצירען אין שטאקהאלם, און ער האט דעריבער געמוזט פערלאזען שוועדען און ער האט זיך בעזעצט אין ירושלים.

אויך אויפ'ן קולטורעלען געביעט לאזט זיך מערקען דער אנטי-יודישער איינפלוס פון דייטשלאנד.

אין שוועדען איז דער גרעסטער ביכער און צייטונגס-פערלאג געגרינדעט געווארען פון דער יודישער פאמיליע באנגיער. דער פערלאג האט זעהר פיעל-געלייסטעט פאר דער ענטוויקלונג פון דער שוועדישער ליטעראטור. די ווערק פון די בעסטע שריפטשטעלער און די פיינסטע זשורנאלען אין שוועדען ערשיינען אין דעם פערלאג. דער פערלאג באנגיעד מיידעט אויס יעדע בעציהונג מיט יודישע ליטעראטור און קולטור, אלע זשורנאלען און ליטעראַרישע אונטערנעהמונגען ווערען אנגעפיהרט פון נישט-יודישע ליטעראטען.

טראצדעם ווערט זייט א צייט געפיהרט א גרויסע העצע אין די טאגצייטונגען געגען דעם פערלאג וואס „פעריודישט" די שוועדישע ליטעראטור און ס'ווערט פראפאגירט א באיקאט געגען די באנגיערס. עס ווערען געגרינדעט נייע פערלאגען מיט דער כונה צו בעקעמפען דעם „יודישען" פערלאג.

אין אסלא, נארוועגיען, האט מען לעצטענס אויסגעפיהרט אין מלוכה טעאטער די דראמע „דר. מאנהיימער" פון דעם יודיש-דייטשען שריפטשטעלער טעאדאר וואלף, וואס שילדערט די פערפאלגונגען פון יודישע געלערנטע אין דייטשלאנד. דאס טעאטער איז בעזעצט געווארען פון נארוועגישע נאצי-אנהענגער, וואס האבען דורך דעמאנסטראציעס נישט צוגעלאזען צו דער אויפפיהרונג. אין נארוועגיען איז די יודישע שחיטה זייט איינינע יאהר פערבאטען. ווי בעקאנט, האט אויך די שוועדישע רעגירונג אריינגעבראכט אין פארלאמענט א פארשלאג די שחיטה צו פערבאטען, ווייל די פארטייען האבען די רעגירונג דערצו אויפגעפאדערט. פאר אייניגע חדשים האט אבער די רעגירונג ערקלערט, אז זי מוז אבלייגען דאס בעהאנדלען פון דער שחיטה-פראגע אויפ'ן קומענדיגען יאהר מיט דער בעגרינדונג, או דער פארלאמענט האט פיעל געארבייט און וועט נישט אומשטאנד זיין פריהער די פראגע צו ערלעדיגען. געגען דער ערקלערונג פון דער רעגירונג זענען ארויסגעטרעטען די אנגעזעהענסטע צייטונגען מיט שארפע אנגריפען געגען דער רעגירונג, פארוואס זי פערשלעפט די שחיטה-פראגע לטובה פון די יודען. אין שוועדישען פארלאמענט איז דא א גרויסע מערהייט פאר דעם שחיטה פערבאט און עס איז דא זעהר ווייניג האפנונג, אז די שחיטה-פראגע זאל ערלעדיגט ווערען לטובה פון די יודען.

דערפאר איז אבער צו מערקען א אקטיוויטעט אין אינערליכען יודישען לעבען. די צדקה-טעטיגקייט איז פון תמיד אוועקגעשטעלט אין די נארדישע יודישע געמיינדעס אויף א מוסטערהאפטען אופן. אין אלע קהלות זענען פערהאן יודישע יוגענדליכע-פעראיינען וואס פעראנשטאלטען פון צייט צו צייט יודישע רעפעראטען.

עס ערשיינען א רייהע יודישע מאנאט-שריפטען אין די לאנדעס-שפראכען ווי: „יוריסק פאמיליבלאד" אין קאפענהאגען, „התקוה" (נארוועגיש) אין אסלא און „התקוה" (שוועדיש) אין העלסינגפארס.

די גרויסע סכנה פאר דער דערהאלטונג פון די קליינע יודישע קבוצים אין סקאנדינאוויען זענען די געמישטע חתונות, וואס מאכען אויס פערזענליך מעהר ווי א העלפט פון אלע יודישע חתונות. אין פינלאנד קומען אויך פאר געמישטע חתונות, אבער אין א פיעל קלענערער מאס, ווי בכלל איז דאס יודישע לעבען אין פינלאנד פיעל אינטענסיווער און שטארקער. אייגס פון די הויפט-סיבות דערצו איז, וואס די יודישע ערציהונג איז נישט בעפרידיגט. עס זענען נישט פערהאן קיין יודישע שולען. עס עקזיסטירען נור רעליגיעזע אווענד-קורסען פאר די יודישע קינדער פון די אלגעמיינע מלוכה-שולען, וואס האבען א זעהר קליינעם יודישען לערן-פראגראם. פיעל קינדער בעזוכען אפילו נישט אט די אווענד קורסען. אנ'אויסנאהם איז העלסינגפארס, וואו ס'בעשטעהט א פאלקס און א מיטעל שולע, וואו יודישע למודים ווערען געלערנט אין א גענוגענדער מאס מיט העברעאיש אלס לערן-שפראך פאר אלע יודישע למודים און וואס ווערען בעזוכט פון כמעט אלע קינדער פון דער קהלה

פאר וואס איז דאס אזוי?

עס איז אויסגעשלאסען, אז בעת א יודישען אבצייכנונגס-פערקויף זאל א נישט-יוד קויפען אנ'אבצייכנונג. עס איז שוין געקומען אזוי ווייט, אז די לעצטע יאהרען פרובירט מען אפילו נישט פארצולייגען א קריסט, אז ער זאל קויפען אנ'אבצייכנונג. דאגעגען, ווען עס קומט פאר א קריסטליכער אבצייכנונגס-טאג, געהען די פערקויפערס יא צו די יודען און די יודען קויפען טאקי. נאך בעסער, איך האב אבסערווירט בעת א צייכען-פערקויף פון א נישט-יודישער אינסטיטוציע, האבען קריסטען אבגעזאגט און יודען האבען יא געקויפט.

גאנץ אפט זעה איך די זעלבע סצענעס, און איך פרעג דעריבער: פאר וואס איז דאס אזוי?

כ'מיין נישט עמיצען צו קריטיקירען הס ושלום נאר גלאט אזוי בין איך נייגעריג צו וויסען: פאר וואס איז דאס אזוי?...

אפשר, וואלט מען געקאנט זיך בייטען?

די „גאזעטא-נאראדאווא" בעוויינט מיט קראדאדיל-טרעהרען די ביטערע לאגע פון די קריסטליכע ארבייטער, וועלכע ווערען עקספלאאטירט דורך די יודישע פאבריקאנטען פון דער „מעטאלורגיע".

מילא, כ'רעד שוין נישט וועגען דעם, וואס די „גאזעטא-נאראדאווא", דער ארגאן פון דער שווארצער רעאקציע, פון דער גרויס-בורזשואזיע, איז פלוצים געווארען די אנגעמרין פון פראלעטאריאט. אויב מען דארף העצען געגען יודען, ווערט מען אזא מאלפע אויך. הלמאי, די ענדעקישע פראקציע אין שטאדט-ראט וויל פון צייט צו צייט ווערען די פערזארגערין פון די בע'עולה'טע פוילישע ארבייטער?!

נאר וועגען פאקט גופא לוינט זיך יא אבצושטעלען, און מיר האבען גלייכצייטיג פאר זיי א פראפאזיציע: אויב די ארבייטער פון דער „מעטאלורניע" איז טאקי אזוי שלעכט, אפשר וואלטען זיי זיך געוואלט מיט אונז בייטען. אדרבה, זאלען זיי דערלאזען, אז מען זאל אויף זייער ארט דארט בעשעפטיגען כאטש א צוויי הונדערט יודישע ארבייטער. אויב ס'איז אזוי ביטער, אויב מען ווערט אזוי שרעקליך עקספלאאטירט, קאנען זיי דאך אונז אויך פערגינען דעם ביטערען ביסען...

כ'לעבען, ס'וואלט גארנישט געשאט, אז זיי זאלען זיך מיט אונז בייטען, מיר וואלטען קיין טענות נישט געהאט...

צוליעב אונזער שולד, נעביך...

ד"ר טארבעטשקא דערצעהלט מיר פאלגענדען פאקט:

יענע וואך האט מען איהם אלס דאקטאר פון דער קראנקען-קאסע ארויסגערופען צו א פאציענט, וועלכער איז דערשטאכען געווארען אין גאס.

בעת דער דאקטאר ט. איז געווען בעשעפטיגט ביים בעטראכטען די טיעפע וואונד פון חולה, האט ער זיך דערוואוסט, אז דאס איז ער בעפאלען געווארען אין גאס דורך כוליגאנעס, וועלכע האבען איהם אנגענומען פאר א יודען און אויב א יוד איז דאך א מצוה איהם אביסעל צו צושטעכען.

זיפצט דער צושטאכענער חולה און בעקלאגט זיין יודיש אויסזעהן, צוליעב וועלכען ער איז נעביך געפאלען א קרבן.

וואס מיינט איהר, איז נישט קיין רהמנות אויף אזא מענשעל? אט איז ער פון דער מעהרהייט, וועלכע פיהלט זיך זיכער און ציטערט נישט אזוי פאר'ן לעבען, ווי די פון דער מינדערהייט, און פלוצים, נעמט מען איהם אן פאר א יודען און מען איז איהם מבבד מיט אונזער כיבוד—מיט א מעסער אין דער זייט.

אויך זיי ליידען צוליב אונזער שולד, נעביך...

עס איז ווערט פערצייכענט צו ווערען.

אין דער איצטיגער צייט פון האס און שנאה, ווען אפילו א קריסטליכער אויבסט-הענדלער הענגט אויף אויפ'ן סטראגאן „קריסטליך-אויבסט", איז ווערט צו פערצייכענען דעם פאלגענדען פאקט:

אין טשענסטאכאוו האבען זיך פעראייניגט אלע עלעקטראטעכניקער אין איין פערבאנד, געשאפען איין ביורא און בעהאנדלען אלע עלעקטריע-פערברויכער.

אין דעם דאזיגען פערבאנד געהערען 8 יודען און דריי קריסטען, און ווי מען גיט מיר איבער, לעבען זיי צווישען זיך זעהר גוט.

אמת, דאס איז א פריוואטע זאך. עס איז אנ'ענין פון פרנסה, היינטיגע צייטען אבער איז דאס, וואס קריסטען מיט יודען ארבייטען בשותפות, אויך ווערט פערצייכענט צו ווערען.

נאך נישט אלץ איז פער'סם'ט.

אויפ'ן זאוואדזיער מארק איז פערגאנגענעם פרייטאג ארומגעגאנגען א קריסטין צוזאמען מיט א יודישער פרוי און געזאמעלט נדבות פאר אנ'ארימע יודישע פאמיליע. דערביי האט די קריסטען ארויסגעוויזען פיעל ענערגיע און האט טאקי געזאמעלט א געוויסע סומע.

אייגענטליך וואלט דער דאזיגער פאקט נישט געדארפט אזוי איבערראשען, ווארום, וואס אייגענטליך איז דא געשעהן, און וואס זשע איז, אויב איין מענש בעמיהט זיך פאר'ן אנדערען. די מעשה איז אבער, וואס אין דער איצטיגער צייט ווערט אזא טהאט פערצייכענט אלס אנ'אויסנאהם-פאל. און מיר מוזען דערביי טאקי צו אונזער גרויסער-פרייד אונטערשטרייכען, אז נאך נישט אלץ איז פער'סם'ט.

עס איז שוין אזא טראדיציע.

אין דער האנדווערקער-שולע ענדיגען יעדעס יאהר עטליכע צעהנדלינג שילער, וועלכע ווערען זעלבסטשטענדיגע בעלי-מלאכות.

ביים שליסען דעם אקט פיהרט זיך שוין מקדמונים איינצוארדנען אזא מיניאטור-באנקעטל, מיט אביסעל משקה ארג"ל.

אויך היי-יאהר, נישט קוקענדיג אויף דעם שווערען קריזיס, וועלכען מיר לעבען אדורך, איז דאס פערענדיגען די שולע דורך צוואנציג שילער פארגעקומען אויף דעמועלבען אויפ'ן ווי אלע יאהר.

די שול-לייטונג האט אפילו לכתחילה דאס מאל געוואלט מוותר זיין פון באנקעט, נאר די שילער האבען זיך געבעטען, אז מען זאל נישט מאכען קיין אויסנאהם. אדרבה—האבען זיי געטענה'ט מען דארף זיך נישט אונטערגעבען דער געדריקטער שטימונג, מיר זענען יונג און מיט אויפגעהויבענע קעפ וועלען מיר אקעגען געהן דעם לעבען און בעווייזען, אז מיר וועלען אלע שוועריגקייטען בעקעמפען.

אויף דעם בעשיידענעם באנקעט האט מען טאקי געהערט רעדעס, וועלכע האבען געמונטערט, געוועקט נישט אריינצופאלען אין קיין דעפרעסיע, נאר וויין הארט אזוי ווי דאס שטאהל, וועלכעס זיי שווייסען א גאנץ יאהר, כדי זיך אקעגענצושטעלען דעם שטורם, וועלכער רוקט זיך אן אויף אונז.

הכלל. אין דער האנדווערקער-שולע האט זיך געפיהרט אזוי ווי אלע יאהר, עס איז שוין אזא טראדיציע.

לויתן

שלום און נאר שלום!

(צו די בעפארשטעהענדע קהלה-וואהלען).

פאר אייניגע וואכען האב איך געלע- זען אין דער „טשענסטאכאווער צייטונג“ אנ'ארטיקעל, געשריבען דורך ה' פויגעל, א. ט.: „דאס געבאט פון דער שעה“, אין וועלכען דער השוב'ער שרייבער רעגט אן די איניציאטיוו פון שלום און אחדות צו די בעפארשטע- הענדע קהלה - וואהלען אין אונזער שטאדט. כ'האב געמיינט, און מיט פו- לער רעכט, און געוויס האבען אויך פיעל אנדערע אזוי גערעכענט, אז אויף דעם אויפריכטיגען רוף פון „שלום- עליכם“, וועט הילכיג אפקלינגען, כמנהג גוברין יהודאין, די „עליכם- שלום“ אנטווארט. ביז יעצט אבער, שא, שטיל, ס'האט נאך קיינער נישט נעגו- מען א שטעלונג צו דעם ארויסגערופע- נעם פארשלאג פונ'ם ה' פויגעל, אז אין דער יעצטיגער מורא'דיגער צייט, אין אנבליק פון דער אלגעמיינער סכנה, וואס דראהט דעם גאנצען יודי- שען צבור, זאלען מיר נישט אבנעה- מען דעם אנגעווארפענעם וואהל-קאמף, נאר פערקעהרט, ארויסווייזען אונזער אינערליכע קאנסאלידאציע. ווארום, ווען מיר זאלען לאזען דערצו, אז אין דער געגענווארטיגער פינסטערער צייט, זאל זיך צופלאקערען אויף דער יודי- שער גאס א וואהל-קאמף, וואלטען מיר ארויפגעגעבען דערמיט א שלעכטען, זעהר א שלעכטען אטעסטאט איבער זיך זעלבסט. מיר וואלטען בעוויזען פאר אונזערע שונאים, אז דער זעלבסט- דערהאלטונגס-אינסטינקט שטעהט ביי אונז נידריגער, נישט בלויז ווי ביי אלע אנדערע פעלקער, נור אפילו ווי ביי די טהירישע בעשעפענישען. און צוזאמען מיט איוב'ן וואלטען מיר גע- דארפט זאגען „מלפנו מבהמות ארץ“ — דען די בהמות און היות, ווען זיי האָ- בען דערשפירט נעגען זיך דעם אלגע- מיינעם אויסערליכען שונא, די אלגע- מיינע אויסערליכע געפאהר, דעם מבול, דאמאלס האבען אלע: דער וואלף, ווי דער שעפס, אוועקגעשטעלט זייערע אינערליכע חשבונות, זייערע אינערלי- כע ארומרייסענישען, און צוזאמען זיך געווארפען אין דעם אלגעמיינעם אייג- אונאיינציגען שוץ-פונקט — אין דער תבה. אונזער איינציגער שוץ-פונקט יעצט איז נור אחדות און נאכאמאל אחדות, און ווי די חשוב'ע לעזער ווייסען, מוז יעדער וואהל-קאמף ארויסרו- פען בייז בלוט, און מענשען ווי פריד- ליך זיי זאלען זיין געשטימט, הויבען זיך אן בעת וואהלען צו בעקעמפען, בפרט ביי אונז יודען, ביי וועמען דער פארטיי-אנטאגאניזם איז אזוי שארף...

ס'איז באמת א געפאהר, אז דאס ביסעלע, מ'שטיינס-געזאגט, אחדות, פאר וועלכען מ'האט בעצאהלט, ליידער, מיט אזוי פיעל קרבנות און צובראכענע יודישע עקזיסטענצען, זאל בעת א וואהל-קאמף נישט צורינען ווערען און געהן לאיבוד. דעריבער איז דאך באמת געוואונשען, אז די פני-העיר, די פארשטעהער פון די ארגאניזאציעס, הן פאליטישע, הן עקאנאמישע, זאלען זיך זעצען צום „רונדען טיש“ און אויסארבייטען אנ'אלגעמיינע ליסטע. דערמיט וואלטען מיר געהאט א דאָ- פעלט געווינס: מ'וואלט דאדורך פעסטער צעמענטירט דאס אחדות-געפיהל, און מען וואלט די ענערגיע און געלד-מיט- לען, וואס א צופלאקערטער וואהל- קאמף פאדערט, בעסער פערווענדען אויף פראדוקטיווע צוועקען — לבנות ולא להרוס...

כ'גלויב באמונה שלימה, דאס יעדער איינציגער פערשטעהט ביי זיך אין הארץ דעם ארויסגעזאגטען אמת, און אז יעדער איינציגער איז דערצו מודה. און ווירקליך — פון „מודים“ ביז... „שים שלום“ איז באמת נישט ווייט, מען ברויכט נאר דערביי אדורכצוהיי- פערען דעם „ועל כולם“, ס'הייסט, וואס קיינער וויל ביים שלום נישט מותר זיין פון זיין איך, פון זיין פארטיי- פרעסטיזש, פון זיין פארטיי-אמביציע, נור יעדער וויל זיין פון אויבען, על כולם, דאס שטערט באמת צום שלום.

עס וואלט געווען געוואונשען, אז נייטראלע פערזאנען, וועלכע זענען נישט שטארק אנגאזשירט אין קיין פאר- טיי, זאלען נעמען די איניציאטיוו אין זייערע הענד און רופען צום אחדות- טיש. ס'איז אויך נעוואונשען, אז דאס זאל געשעהן וואס פריהער, איידער ס'וועט ארייגטרעטען א בלבול-המוחות דורך געוויסע העכערע ארגאנען פון פערשידענע צ. ק.'ס וועלכע הויבען שוין אן ליידער ארויסצווייזען, אז זיי זענען נישט פעהיג אין קיין פאל צו שטעלען די פאלקס-אינטערעסען העכער, ווי זייערע נארישע קרענקליכע אמ- ביציעס און ווילען דוקא דערפיהרען צו א וואהל-קאמף און א כחות-פערמעס- טונג. מיר אבער מוזען אלע אונזערע כחות אנווענדען, אז ס'זאל קומען צו א שלום און נאר שלום!

ד. ש. ערלין.

דער צוזאמענשטעל פון דער וואהל-קאמי- סיע צו די קהלה - וואהלען.

אונטער'ן פארזיץ פון פרעזעס ראָזענ- בערג איז מאנטאג אין אווענד פארגע- קומען א פערוואלטונגס-זיצונג, אויף וועלכער ס'איז אויסגעוועהלט געווארען א קאמיסיע צו די קהלה-וואהלען. אין דער דאזיגער קאמיסיע געהען אריין: מצד דער פערוואלטונג די ה"ה: פרעזעס ראָזענבערג, מ. פאגעל, ד. דזיאלאוויטש, ש. גאלדשטיין און א. שענפעלד; מצד דעם ראט און שטאדט — די ה"ה: ח. וועקסלער, דר. גייזלער, אדוו. קאַ- גארסקי, י. מ. קרעל, דר. בראם, ש. גיעמיראָווסקי, אינזש. פייגין, ד. באזשי- קאווסקי, מ. עפשטיין, א. שטערנזיס און ש. זעלינגער. פערטרעטער — די ה"ה: א. דזיאלאָווסקי, י. פלאצקער, י. ראָזי- נער, מ. זאנדשטיין און מ. לובארט.

די זונטאג'דיגע ראיאָן-קאָנפערענץ פון דער קעלצער וואָיעוואודסטווע וועגען יודישען וועלט - קאָנגרעס.

זונטאג איז אין אונזער שטאדט פארגעקומען א קאנפערענץ פון פאר- שטעהער פון דער קעלצער וואָיעוואוד- סטווע וועגען ארגאניזירען דעם יודישען וועלט-קאנגרעס.

ס'זענען געקומען דעלעגאטען פון פאלגענדע שטעדט: פון קעלץ, אסטרא- וויעץ, גראדזיעץ, וולאשטשאווע, פאס- נאוויץ, זשארקי, סלאווקאוו, דאמבראווא, פשערוב, קלאבוצק, קושעפיץ, אמסטוב און אנד.

פון ווארשא זענען צו דער קאנפע- רענץ דעלעגירט געווארען די ה"ה: דר. יצחק שיפער און רעד. ש. וואלקא- וויטש.

12 א זייגער פארמיטאג איז אין קינא „לונא“ פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון דר. בראם א גרויסע פער- זאמלונג, אויף וועלכער ס'זענען ארויס- געטרעטען מיט רעפעראטען: דר. יצחק שיפער און רעד. ש. וואלקאוויטש, וועל- כע האבען בעלויכטען די גויטוועגדיג- קייט פון יודישען וועלט-קאנגרעס אלס אנ'אינטערנאציאנאלער יודישער ארגאן, וועלכער זאל קענען ארויסטרעטען אוי- מעטום, ווען ס'וועט נאר גויטיג זיין, אין נאמען פון גאנצען יודישען פאלק.

די רעדנער פאדערען אויף, אז אלע יודען אהן אויסנאהם, אפילו די, וואס געהערען צו פארטייען און גרופירונגען, וועלכע זענען צוליב אונבעגרינדעטע סיבות נישט צוגעטרעטען צו דער שאַ- פונג פון וועלט-קאנגרעס, זאלען איבער די קעפ פון זייערע פיהרער אנטייל נעמען אין די וואהלען און מיטהעלפען צו דער ענטשטעהונג פון יודישען וועלט-קאנגרעס.

דעם זעלבען טאג 5 א זייגער נאכמי- טאג איז פארגעקומען אין קהלה-לאקאל די ראיאן-קאנפערענץ פון דער קעלצער וואיעוואודסטווע וועגען דעם בעפאר- שטעהענדען יודישען וועלט-קאנגרעס.

דעם פארזיץ פיהרט ה' קאבאק (סאס- נאוויץ). נאך די רעפעראטען פון די שליחים דר. שיפער און רעד. וואלקא- וויטש וועגען מהות און אויפגאבען פון יודישען וועלט-קאנגרעס ענטוויקעלט זיך א לעבהאפטע דיסקוסיע, אין וועל- כער ס'נעמען אנטייל א גאנצע רייהע דעלעגאטען.

די דיסקוסיע איז געפיהרט געווארען ארום דער פראגע וועגען די וואהלען צום יודישען קאנגרעס. טייל רעדנער האלטען, אז ס'דארפען פארקומען וואה- לען לויט קארטען, אנדערע ווידער האבען פארגעלייגט א פלעביסציט.

דאס שלוס-ווארט האלט רעד. וואל- קאוויטש, וועלכער לייגט פאר, אז די קאנפערענץ זאל נישט אננעמען קיין שום רעזאלוציע, נאר זאל ווארטען אויף אינסטרוקציעס פון צענטראלען-קאמיטעט אין ווארשא.

האלב 9 א זייגער אווענד איז די קאנפערענץ געשלאסען געווארען.

ריזיגע פראָטעסט - דעמאָנסטראַציע פון טשענ- סטאָכאָווער יודענטום.

אויפ'ן רוף פון די יודישע ארגאניזא- ציעס צו פראטעסטירען נעגען דער אנטיסעמיטישער כוואליע, האט זיך דאס טשענסטאכאווער יודענטום געשטעלט ווי איין מאן.

פונקטליך 12 א זייגער האבען זיך אנגעהויבען פערמאכען אלע יורישע געוועלבער אין דער גאנצער שטאדט און אפילו אזעלכע יודען, וועלכע האל- טען אפען זייערע געוועלבער אום יום- כפור, האבען אויך זיך פעראייניגט צו דער צרה פון כלל-ישראל און פערמאכט אלס פראטעסט זייערע געשעפטען.

אויך האבען געווארפען די ארבייט אלע יודישע ווערקשטאטען און סיי די ארבייטער, סיי די בעלי-בתים האבען זיך ארויסגעלאזט אין גאס און דערמיט דעמאנסטרירט זייער פראטעסט נעגען אונזער רעכטלאזיגקייט.

דאס טשענסטאכאווער יודענטום האט בעוויזען זיין רייפקייט און צוזאמען מיט'ן גאנצען פוילישען יודענטום דע- מאנסטרירט זייער איינהייט און אנגע- זאגט, אז מיר ווילען זיך נישט לאזען דעגראדירען צו בירגער פון דער צוויי- טער מדרגה, נאר ווילען פאדערן מען זאל אונז בעהאנדלען, ווי גלייכע מיט גלייכע.

ס'איז ווערט צו פערצייכענען, אז אייניגע גרויסע פאבריקען, ווי ברידער לאנדוי, פירמע „קאן-קאן“, האראוויטש און אנד. האבען פונקט 12 אבגעשטעלט זייערע פאבריקען, אין וועלכע ס'ארביי- טען צו עטליכע הונדערט ארבייטער; כדאי צוצוגעבען, אז אין א סך פאברי- קען האבען אויך מיטגעשטרייקט די קריסטליכע ארבייטער.

ס'האבען זיך אבער אויך געפונען, צו זייער גרויסער חרפה, אזעלכע יודען, וועלכע האבען אין אנהויב נישט גע- וואלט שליסען זייערע געשעפטען, נאר ערשט נאך דער ענערגישער אינטער- ווענץ פון דער יוגענד, האבען זיי דאך פערמאכט די געוועלבער.

געשטראָכען 3 מיטגלידער פון דער קהלה= וואהל - קאָמיסיע.

ווי מיר טיילען מיט אויף א צווייט ארט איז אויף דער מאנטאג'דיגער זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג אויסגע- וועהלט געווארען א קאמיסיע פון 16 פערזאן, וועלכע דארפען — אין הסכם מיט'ן וואהל-רעגולאמין — אנפיהרען מיט די נאהנטע קהלה-וואהלען. די ליסטע פון דער דאזיגער וואהל-קאמיסיע איז איבערגעשיקט געווארען דער היגער סטאראסטווע צו בעשטעטיגען. מיטוואך האט אבער די קהלה-פערוואלטונג בע- קומען א מיטטיילונג פון דער סטא- ראסטווע, אז 3 פון די אויסגעוועהלטע, די ה"ה ש. ניעמיראָווסקי, מ. עפשטיין און ש. זעלינגער זענען נישט בעשטע- טיגט געווארען און די פערוואלטונג איז דעריבער אויפגעפאדערט געווארען אויס- צוּוועהלען אנדערע 3 פערזאנען אויף זייער ארט; קיין שום מאטיוון זענען דערביי נישט אבגעגעבען געווארען.

ווען מען גיט אבער צו, אז אויף דער דערמאנטער זיצונג פון דער קהלה- פערוואלטונג האט די אפאזיציע לכתחילה נישט געוואלט מסכים זיין אויף די זעלבע 3 געשטראכענע מיטגלידער, זענען שוין קיין שום פירושים נישט נויטיג...

דאָס צוטיילען די צייגנישען פאָר די שילער, וועלכע האָבען געענדיגט די האַנדווערקער-שולע.

פערגאנגענעם זונטאג איז פארנעקו- מען דאס צוטיילען די צייגנישען פאר די שילער, וועלכע האבען היי-יאהר געענדיגט די האנדווערקער-שולע.

די פייערונג עפענט דיר. פשיסוסקער, וועלכער ווידמעט עטליכע ווערטער דער שולע, וואס האט די אויפגאבען אויס- צובילדען די יודישע יוגענד אלס רייפע זעלבסטשטענדיגע בעלי - מלאכות. ער געזעגענט זיך הארציג און ווינשט זיי ערפאלג אויף דער צוקונפט.

אין נאמען פון דער האנדווערקער- קאמער בעגריסט דער ראט מושיאל, וועלכער ווידמעט א פאר ווערטער די צוקונפטיגע בעלי-מלאכות. אין נאמען פון פעדאגאגישען ראט בעגריסט פראפ. שומאכער. אין נאמען פון די שילער ענטספערט אב קאזלאווסקי, וועלכער דאנקט דעם דירעקטאר פשיסוסקער ווי אויך דעם לעהרער-פערסאנאל פאר זייער טיכטיגער ארבייט.

דאן ווערען צוטיילט די צייגנישען פאר פאלגענדע שילער:

אבראמאוויטש שמואל דוד (ראדאמסק), בירענהאלץ קלמן (מישקאוו), פריליך מאיר (טשענסטאכאוו), גראסמאן פנחס (ראדאמסק), געלבראוויטש אלתר (טש.), גראניס ישראל חיים (גארשקאוויץ), קאזלאווסקי יוסף (טש.), מאנדעלבוים אברהם ביגם (טש.), אבלעגארסקי משה (טש.), רייכמאן דוד (וולאשטשאווע), ראבינאוויטש שלמה מרדכי (ראקוב), סאמסאנאוויטש אפרים (טש.), שטאל חיים (טש.), טערקעלטויב דוד (לאדז), טרעמבאצקי הירשל, טרעמבאצקי זיינוויל (טש.), וויינשטאק אברהם (ראדאמסק), וויינשטאק מענדל (טשענסטאכאוו).

דער עולם זעצט זיך דאן צום טיש, מאכט א להיים און פערברענגט פרעה- ליך מיט לידער.

סאָסנאָוועצער „נורדיה“ אין טשענ- סטאָכאָו.

קומענדען שבת, דעם 4 יולי וועט אויפ'ן ספארט-פלאץ פון „מכבי“ אויף יאסקראווסקא גאס פארקומען אנ'אינטע- רעסאנטער פוטבאל-מעטש צווישען סאס- נאווצער „נורדיה“ און דעם היגען „מכבי“.

צוליב דער גוטער פארם פון ביידע מאנשאפטען האט דער דאזיגער מעטש ארויסגערופען א פערשטענדליכע פער- אינטערעסירונג אין די היגע ספארט- קרייזען.

א פייערליכע תפילה אין דער שטאָדט-שוהל לכבוד דעם „יום- טוב פון ים“.

זונטאג 10 א זייגער אינדערפריה איז אין דער שטאדט-שוהל, אין צוזא- מענהאנג מיט'ן יום-טוב פון ים", פאר- געקומען א פייערליכע תפילה אבגעריכט דורכ'ן בעוואוסטען חזן און זינגער ה' וו. שמידט. דער דיין ר' יוסף פראקאש זאגט א קאפיטעל תהילים און אדוו. דר. לייב אש האלט דאן א זעהר שעה- גע רעדע מעניגא דיומא.

מעלדונג פון דער געז. „אחיעזר“

די פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט „אחיעזר“ מאכט בעקאנט איהרע מיט- גלידער, אז זי האט צו איהר פערפי- גונג צוויי הנחה-פלעצער אין יודישען גימנאזיום פאר די קינדער פון מיט- גלידער פון „אחיעזר“.

מיטגלידער, וועלכע ווילען געניסען פון די דאזיגע הנחות פאר זייערע קינדער דארפען דאס מעלדען שריפ- טליך דער פערוואלטונג אין פערלויף פון חודש יולי. שפעטערע מעלדונגען וועלען נישט קענען בעריקזיכטיגט ווע- רען.

נדבות אין רעדאקציע

פאר „תומכי עניים“:

ה' שמואל באזשיקאווסקי און פרוי צום געבורט פון זייער טעכטערל 50 קילא ברויט.

ה' שמואל וויינשטאק צו זיין חתונה מיט פרל. מאניא וויינשטאק 40 קילא ברויט.

ה' יוסף קרויזע צו דער התונה פון זיין טאכטער מרים קרויזע מיט ה' וואוועק סולקאווסקי 20 קילא ברויט.

ה' משה אייזנער צו דער יאהרצייט פון זיין מוטער 10 קילא ברויט.

ה' מנחם שפעטעל צו דער יאהרצייט פון זיין מוטער 10 קילא ברויט.

פרוי חי' איזראעלאוויטש 10 קילא ברויט צוליב'ן געבורט פון איהר ער- שטען אוראוניקעל.

פאר'ן יודישען שפיטאל:

ה' מיכאל סולקאווסקי 5 זל.

א גרויסע פערזאמלונג פון קליינ- הענדלער און מארק-שטייער.

זונטאג ד. 5-טען ד. ח. פונקטליך 4 אזייגער נאכמ. קומט פאר די 2-טע גרויסע פערזאמלונג פון מארק-שטייער און סתם קליינהענדלער, וואו ס'וועט ווערען ארומגערעדט וועגען די אקטו- עלסטע ענינים, ווי צ. ב.

1) די לעצטע אויסמעסטונג פון אומ- זאץ-שטייער (פאד. אבראטאווי) פאר'ן יאהר 1935.

2) וועגען די קומענדע אויסמעסטונג פון איינקונפטס-שטייער (פאדאטעק דאָ- כאדאווע) פאר'ן יאהר 1936.

3) אונזערע ווייטערע אויפגאבען.

רעפערירען וועלען: פרעז. י. ראָ- זענבערג, אפל. קרזעפיצקי, אדאלף עפ- שטיין, מ. אש א. אנד.

אלע קליינהענדלער און מארקשטיי- ער מוזען אומבעדינגט זיין אנוועזענד.

שעהנע איניציאטיוו פון קינדער.

די קינדער פון הויז גאריבאלדי 14 געדענקען אין זייערע אָרימע ברידער- לעך און שוועסטערלעך. דער בעוויז: נעכטען האבען זיי אין א פרייען לאקאל פון דערמאנטען הויז איינגעאָרדענט אנ'אמאטאָרען-פארשטעלונג און די גאנ- צע הכנסה 5 זלאטעס אריינגעברענגט צו אונז אין רעדאקציע, בעשטימענדיג דאס געלד אויף די זומער-קאלאניעס פאר אָרימע קינדער פון „טאז“.

די שעהנע איניציאטיוו פון די קינ- דער פון הויז גאריבאלדי 14 איז כדאי פערצייכענט צו ווערען.

כוליגאנישער אָנפאַל.

אין קאפע געַרטענדעל „טיוואלי“ אויף אלעע קאָשטשושקי שפילט אין ארקעס- טער דער איינציגער יודישער מוזיקאנט, ה' לעאן זיידבערג. זונטאג שפעט אין אווענד, ווען ה' זיידבערג איז צוזאמען מיט זיין פרוי ארויס פון „טיוואלי“ אויף דער גאס, זענען איהם ענטגעגענגעקו- מען עטליכע כוליגאנעס, פון וועלכע איינער האט דעם יוד דערלאנגט א זעץ אין קאפ און באלד דערנאך ארויסגע- כאפט א מעסער און זיידבערג'ן אויפ- געשניטען די באק הינטער'ן אויג. וואלט דער כוליגאן נעטראפען אביסעל הע- כער, וואלט זיידבערג געבליבען א קאליקע.

זיידבערג האט געמאכט א געוואלד און דאן זענען די אנפאלער ענטלאפען. דער פערוואונדעטער איז דאן אוועק אין שטאדטישען שפיטאל, וואו מ'האט איהם ערטיילט די ערשטע הילף.

קאָנפערענץ וועגען ווייטערדיגע עפענטליכע אַרבייטען אין טשענ- סטאָכאָו.

דער שטאדט-פרעזידענט מאטאל איז ארויסנעפאהרען קיין קעלץ, כדי אויס- צוגלייכען מיט'ן וואיעוואדישען אמט דעם פראגראם פון די שטאדטישע עפענטליכע ארבייטען אויף די חדשים אויגוסט און סעפטעמבער.

קאָמוניקאט פון אָרגאַניזיר-קאָמיטעט פאַר'ן יוד. וועלט - קאָנגרעס אין טשענסטאָכאָוו.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן פּראָפּאגאנדע הודש פאר'ן יוד. וועלט-קאָנגרעס ווערען שבת דעם 4-טען ד. ח. איינגעאָרדענט דורכ'ן אָרגאניזיר-קאָמיטעט קאָלעקטיווע שמועסען אין פאָלגענדע לאָקאלען לויט'ן אונטענאויסגערעכנטען סדר:

האנדווערקער - לאָקאל, אלעע 12, 11 פריה מיט'ן אנטייל פון די ח"ח ד"ר א. בראם און ד"ר ה. גייסלער.

באָראָכאָוו-היים, נייער מאַרק 2, 6 אָוועגד מיט'ן אנטייל פון די ה"ה: מ. זאנדשטיין און יהושע שטרויס.

לאָקאָל פון מזרחי, אלעע 10, 6 אָוועגד מיט דער בעטייליגונג פון די ח"ח: ש. גאָלדשטיין און קאָנסענס.

לאָקאָל פון די קליינהענדלער, אָגראָדאָווא 4, 6 אָוועגד מיט דער בעטייליגונג פון די ח"ח: ראָדאָל און פרייערמויער.

קליינהענדלער ווארשאווער 21, 6 אָוועגד מיט'ן אנטייל פון די ח"ח: ד. פּיליפּאָוויטש און אַלטמאָן.

ציוניסטישע אָרגאָניזאָציע אלעע 10, 9 אָוועגד מיט'ן אנטייל פון די ח"ח: פּראָפ. לאוער און פּראָפ. יאַנאָווסקי.

דאס פּרעזידיום.

פון קרן קימת לישראל.

די הכנסות פאר חודש סיון תרצ"ו בעטרעפען: פון אקציעס 783.90 זל. פושקעס 310.02, נדרים (יזכור) 98.83, מארקעס 64.50, תרומת המטר 32.25, חגי משפחה 23.50, ספר הזהב 21.20, פערשידען 6.50, בסה"כ 1340.70 זל.

די היי-יעהריגע כ' כא' תמוז-אָקציע וועלכע איז בעשטימט געווארען אויף דער צייט פון י"ח ביז כ"ב תמוז (8—12 יולי) האט א בעזונדערן ווערט צוליעב דער נויטווענדיגקייט אויפסנייע צו פערפלאנצען די אויסגעהאקטע און פערברענטע בוימער. אין די טראדיציאָנעלע ביאליק-הערצל יאָהרצייט-טעג וועט מען דאס מאָל מוזען זיך אָבגעבען א דין וחשבון פונ'ם געבאָט פון דער שעה און ווי געהעריג ענטקעגנקומען די זאמלער. די אקציע ווערט אדורכגעפיהרט דורך א הויז - זאמלונג און נדרים אקציע שבת כ"א תמוז.

אלע אָרגאניזאציעס דארפען אָבנעהמען דאס פאר זיי בעשטימטע מאטעריאָל זונטאג און מאנטאג. דערביי מאַכען מיר אויפמערקזאם, אז מאטעריאל וועלען בעקומען נור די אָרגאניזאציעס, וועלכע וועלען ערלעדיגען די חשבונות פון דער לעצטער הרקה און תרומת המטר.

יאָהרצייטען.

מיר, יודען, בעעהרען גרויסע נפטרים מיט מאָנומענטען, מעשים. עס איז אונז פרעמד א גאָרנישט - זאָגענדע אנדענקונגס-טאָוועל, מיר זענען א פאָלק פון ממשות'דיגע זאכען און דעריבער איז עס גאָר קיין וואונדער נישט, אז אויך אונזער גרויסען הערצלען האט מען אויפגעשטעלט צווישען אנדערע אלס א דענקמאָל א וואלד. יאָ, עס איז אפשר גאָר פּראָזאאיש אין אָנבליק פון מאיעסטעט פון טויט — נאָר אזוי איז עס דאָך. און ווען אין א קרוב'דיגע דאָטע איז געשטאָרבען א צווייטער יודישער גאון ח. נ. ביאליק האט מען די צוויי יאָהרצייטען פעראייניגט. און מען זאָמעלט געלדער אין די טעג און מען פלאנצט בוימער אין א"י, וועלכע בעלעבען, בעשאטען, ווערען פון זאמדען אונזער פרוואכטע היימלאנד.

שווערע צייטען זענען געקומען אויף א"י. צעווילדעטע אראבער האקען נישט נור אונטער לעבענס פון אונזערע ברידער, נור וואָרצלען אויך אויס די בוימער, בעשעדיגען אונזערע מיט מיה ערוואָרבענע קנינים, ווילען אונז אזוי אָרום פערניכטען.

שוין 40.000 איז די צאָהל פון בוימער-הריגים און די כוואליע פון וואנדאַליזם בושעוועט ווייטער.

אויף די אלע מעשים האבען מיר דאָך אונזערע אלטע תשובה: אנ'אייביג פאָלק! אויך אונזערע בוימער זענען אייביג. און עס איז נאָכנישט איינגעשטעלט דער טעראָר, די ווילדקייט ברויזט און מיר טראכטען שוין וועגען אויפשטעלען דאס צושטערטע.

דער קרן קימת לישראל האט פּראָקלאמירט אין די הערצל-ביאליק-יאָהרצייטען טעג אדורכצופיהרען א גרויסע אקציע, וועלכע דארף ערמעגליכען צו פערפלאנצען נייע 100.000 בוימער.

עס איז צו בעגריסען דעם שריט, מען מוז פעסטער מאכען א לעבעדיג דענקמאָל פון אונזערע גרויסע נפטרים די אונפערגעסליכע: בנימין זאב הערצל און חיים נחמן ביאַליק, און עס איז צו האָפען, אז מיר טשענסטאכאווער יודען וועלען ווי געהעריג רעאגירען אין דער אָקציע, וועלכע הויבט זיך אָן שוין דעם קומענדען מיטוואָך און וועט דויערען איבער זונטאג.

מען קען זיך דאס אַנדערש נישט פאָרשטעלען, מען דאָרף גלויבען אין א גרויסען ערפאָלג פון דער דאָזיגער אָקציע, וואָרום אזוי פלעגט פייערען דאס יודישע פאָלק זיינע הייליגסטע יאָהרצייטען.

דער „יום-טוב פון ים" אין טשענסטאָכאָוו.

דער היי-יעהריגער „יום-טוב פון ים", וואס האט געדויערט צוויי טעג איז אויסגעפאלען זעהר אימפּאָזאַנט. די הייזער און שוי-פענסטער זענען געווען דעקאָרירט מיט נאַציאָנאלע פעהנער. א ספּעציעלע אויפמערקזאָמקייט האט אויף זיך געצויגען די דעקאָראַציע אויפ'ן פּיעראַצקי-פּלאַץ, וואו ס'איז געווען אויפגעשטעלט א „ים-לאָטאָרניע", אַנ'אימפּאָנירענדער מאָדעל פון א שיף, ווי אויך דאס טריומף-טויער אויפ'ן רוג 3-טע אלעע.

שבת 4 א זייגער נאכמיטאג האט דאס פייפען פון די פאַבריקס-סירענעס און לאָקאָמאָטיוון געגעבען דעם סיגנאָל צום אנהויב פון די פייערליכקייטען. אין שווים-באָסיין „באָלטיק" זענען פאָרגעקומען שווים-פערמעסטונגען. צומאָרגענס זונטאג איז פאָרגעקומען א גאָסען-זאמלונג אויפ'ן „פּ.אָ.מ." און פערמעסטונגען פון שיפלעך אויפ'ן ברעג פון דער „ים-ליגע".

7 א זייגער אוועגד איז פאָרגעקומען א צאַפּסטוזשיק אויפ'ן פּיעראַצקי פּלאַץ, וואו ס'האט געהאלטען א רעדע דער סיים-דעפּוטאַט וו. קאָבילעצקי.

צומארגענס אינדערפריה איז פאָרגעקומען א גאָטעסדיענסט אויף דער יאַסנאַ גורא, בעת וועלכער ס'איז געוואָרען בענייט דער פאָהן פון דער „ים-ליגע".

דאן איז פאָרגעקומען א דעפילאָדע אויפ'ן פּיעראַצקי פּלאַץ, וועלכע ס'האט אָבגענומען פּולק. קאָפּטשוק, ביי דער בעטייליגונג פון פאָרשטעהער פון דער מאַכט און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס.

אין די נאכמיטאג-שעה'ן איז פאָרגעקומען א פאָלקס פערוויילונג אין פּאַרק פון 3-טען מאַי.

———————

אינ'ם היי-יעהריגען „יום-טוב פון ים" האט גענומען א צאָהלרייכען אנטייל די „סטראַנניצטוואָ נאַראַדאָווע". א טייל ענדעקעס זענען צום יום טוב געקומען אין זייערע מונדירען און געטראָגען טראַנספּאַרענטען מיט די אויפשריפטען: „מיר פערלאַנגען צו ענטיודישען גדיניע" און „סטראַנניצטוואָ נאַראַדאָווע האט ערזאָבערט פאר פּוילען פּויזען און פּאָמערן".

———————

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן היי-יעהריגען „יום-טוב פון ים" איז בעשטימט געוואָרען א קאָנקורס אויף די שענסטע געוועלב-שוי-פענסטער.

די אָרטיסטישע קאָמיסיע, וועלכע האט זיך געשאפען פונ'ם אויספיהר-קאָמיטעט פון „יום טוב פון ים" אין טשענסטאכאוו אונטער'ן פאָרזיץ פון דיר. סמולסקי האט אנערקענט די ערשטע פּרעמיע פאר דער שענסטער דעקאָראַציע דער פירמע כאַלעווויצקי, די צווייטע — פירמע יאַנקאָווסקי, דריטע — פירמע יאַסטזשעמבסקי. אנערקענונגס-בריפּף בעקומען: די צוקערניע זשעמיאַנסקאַ, גאַניעץ, זיסער און גראַכאָווסקי.

היינט — דער ערשטער אויפטריט פון אידאַ קאַמינסקאַ.

ווענען אידאָ קאַמינסקאַ'ן איז, אונז שוין נישט איינמאָל אויסגעקומען צו שרייבען ווי וועגען אנ'אויסגעצייכענטער דראַמאַטישער שוישפּילערין מיט טאָלאַנט, נעפּיהל און ראַפינירטער סצעניִשער קולטור. מיר האבען עס געטהון כמעט ביי יעדער געלעגענהייט און טהון עס אויך איצט צו די גאַסט-אויפטריטען פון אידאַ קאַמינסקאַ אין דער פראַנצויזישער סענסאַציאָנעלער פּיעסע „מאַדאַם איקס" פון בּויסאָן. די פּיעסע פערמאָגט זעהר פיעל עמאָציאָנעלעס און אינטערעסאַנטעס, אזוי אַז דער צושויער פאָלגט נאך מיט כסדר-שטייגענדען אינטערעס די האַנדלונג אויף דער בינע. און אידאַ קאַמינסקאַ אלס איינע פון די געצעהלטע דראַמאַטישע יודישע-אַרטיסטינס, וואס קענען ווירדיג רעפּרעזענטירען א גוט און ערנסט יודיש טעאַטער שפּילט זעהר סובטעל און איידעל, ווי די וויכטיגסטע טעאַטער-קריטיקער האָבען זיך אויסגעדריקט, זי שפּילט אַזוי, אַז דער טעאַטער-עולם גלויבט איהר און דאס איז די הויפּט-זאַך.

צום גרויסען ערפאָלג העלפט איהר צו דער ערשטקלאַסיגער געקליבענער אַנסאַמבּל, וועמענס יעדער נאָמען איז א גאָראַנטיע פאר דער בּיהנע, ווי ה. דאַמב, בעקאַנט פון „וויקט", מעלמאַן, ריינגלאַס, גינזבורג, אַלטבוים, גאַרלידקאַ, ראַטשטיין א.א.

„מאַדאַם איקס" ווערט געשפּילט נאָר צוויי מאל פרייטאג און שבת 9 אָוועגד אין פייערלעשער-זאל. זונטאג ווערט געגעבען „די שחיטה" פון י. גאָרדאָן.

בילעטען אויף די אלע פאָרשטעלונגען שוין צו בעקומען אין דרוקעריי פון ה' באָטשאָן און היינט, פרייטאג פון 7 אָוועגד און שבת פון 11 פריה ביי דער קאָסע פון זאל. (מ. ע.)

דאָס קרייז-געריכט אין אַ נייעם לאָקאל.

נעכטען א גאנצען טאָג זענען איבערגעטראָגען געוואָרען די שענק און מעבעל פון אלטען לאָקאל פון קרייז-געריכט אין דער 3-טער אַלעע 53 אין נייעם לאָקאל אויף ראַצלאַוויצקא גאַס.

די זאַלען פון קרייז-געריכט וועלען זיך געפינען פון דער זייט פון דער קילינסקי גאַס און דאס ציווילע געריכט פון דער דאָמבּראָווסקי גאס נאכ'ן פריהערדיגען לאָקאל פון פּ.ק.אָ. דאָרט אָהין וועט אויך איבערגעטראָגען ווערען די פּראָקוראַטור.

אויפ'ן אָרט פון קרייז-געריכט אין פריהערדיגען לאָקאל וועט זיך איצט געפינען דאס אַרבייטס - געריכט, די שטאָדטישע געריכטען און דער אויספאָרשונגס ריכטער.

דער נייער לאָקאל פון קרייז-געריכט וועט בעשטעהן פון 3 גרויסע זאָלען, ריכטער-גאָבינעטען און סעקרעטאָריאַטען.

גנבה אויף דער יאַסנאַ-גוראַ.

פּערג. שבת איז אין קלויסטער פּערהאַלטען געוואָרען ביים אויספיהרען א טאַשען-גנבה א געוויסער סטאַניסלאַוו טשעשליק, וועלכער איז שוין געוועזען צוויי מאָל בעשטראָפט פאר גנבות.

בעת דער אויספאָרשונג האט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער גנב ווערט געזוכט דורך דער פּאָליציי. אויפ'ן פערלאַנג פון שטאָדטישען ריכטער איז ער געוואָרען איינגעזעצט אין אויספאָרשונגס-אַרעסט.

וויצע-פּרעזעס קעלער אויף אורלויב.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער צייט פון זומער-פעריען און מיט'ן איבערטראָגען דאס קרייז-געריכט אין נייעם בנין איז די צאָהל פּראָצעסען פיעל קלענער געוואָרען. א גרעסערע צאָהל ריכטער פערבראָכט אויף אורלויב.

דער פּרעזעס פון היגען קרייז-געריכט קעלער האט אויך אָנגעהויבען זיין 6-וואָכעדיגען אָבּרוה-אורלויב. עס פערטרעט איהם קרייז-ריכטער טשוויאַקאָווסקי.

יוד. סאָצ. אַרב. פּאַרטיי „פּועלי ציון" (צ, ס.) נייער מאַרק 2

שבת, דעם 4 ד. ח. 4 א זייגער נאָכם. קומט פאָר דער המשך פון דער בעריכטס-פערזאמלונג איבער די פּאַרטיי-ראַט פערהאנדלונגען.

5 נאָכם. קומט פאָר א קאָלעקטיווער שמועס א. ד ט.: „דער יוד. וועלט-קאָנגרעס" אויף וועלכען ס'וועלען אין נאָמען פון אָרגאָניזיר-קאָמיטעט פאַר'ן יוד. וועלט-קאָנגרעס רעפערירען די ח"ח: י. שטרויס און מ. זאָנדשטיין.

דער קאָמיטעט.

אַ מאַסען-מאָרד און זעלבסטמאָרד אין אַ דאָרף הינטער וויעלון.

דער 33-יעהריגער יוזעף פּעטריקאָווסקי, אַ רעדוצירטער לעהרער, האט זיך איינגעליבט אין זיין ברודער'ס פרוי די 32-יעהריגע יאנינא אין דאָרף באלקאוו. אויף דעם באָדען זענען ענטשטאנען מחלוקות צווישען די צוויי ברידער. לסוף איז געבליבען, אַז דער פערליבטער זאָל אָבטרעטען און אוועקפאהרען צו זיין ברודער קיין זלאטשעוו. דינסטאג דעם 30-טען, ווען דער ברודער איז נאָך איהם געקומען איז דער פערליבטער אריינגעפאלען אין אזא רציחה, אַז ער האט געכאפּט אַ האמער און דערהרגעט די געליבטע, איהר 9-יעהריג טעכטעריל, דערנאָך געכאפּט א ברויניגג און דערשאסען דעם ברודער פון זלאטשעוו, די 18-עהריגע דינסט סטאניסלאווא קרזשיק און דערנאָך זיך דערשאָסען. דער מאן פון דער געליבטער איז גראד נישט געווען אנוועזענד און אזוי נאָך ניצול געוואָרען.

עגזיסטירט פון 1898 יאָהר.

אין דער גוט-בעקאָנטער

דרוקער ני

ב. באָטשאָן

1 אַלעע 6

טעלעפ. 22-01

ווערט אויסגעפיהרט שעהן און אָקוראט אַלעראַרט דרוק-אַרבייט,

— ווי: —

בריעף - בויגען

קאָפּערטען

פּאָסט-קאַרטען

חתונה-קאַרטען

בראָשורען

קוויטאַריושען

אפישען

פלוג - צעטלען

קלעפּסידרעס

א. ז. גל. ביליגער ווי איבעראַל.

———————

בעמערקונג: קלעפּסידרעס ווערען אויסגעפערטיגט און אויסגעקלעבט אין משך פון 1 שעה.

טראַגישער טויט פון אַ זעלנער אונטער די רעדער פון אַ צוג.

אונטער די רעדער פון אַ דורכפאָהרענדען פּערזאָנען-צוג איז צוליב ביז איצט נישט - פעסטגעשטעלטע סיבות אַרונטערגעפאַלען דער זעלנער פון 27 פּולק שטשעפּאַן פּריקאַ, דער מאַשיניסט האט נישט בעוויזען איינצוהאַלטען דעם צוג און פּריקא איז געבליבען טויט אויפ'ן אָרט.

דער קערפּער פון אונגליקליכען זעלנער איז איבערגעפיהרט געוואָרען אין מתים-שטיבעל פון שטאָדטישען שפּיטאָל. עס איז פערהאָן א חשד, אַז פּירקאַ איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד.

די אויספאָרשונג וועט מסתמא פעסטשטעלען די אמת'ע סיבה פונ'ם זעלנער'ס רעטזעלהאַפטען טויט.

Kino „STYLOWY" Aleja 27.

פון שבת און ווייטער.

Z Tobą na koniec świata

רייצענדע ליבעס-קאָמעדיע. די ערשטע אויסלענדישע קאָמעדיע אין דער פּוילישער שפּראַך.

רעזשי: זשאַן לימור, דער שעפער פון „פּאַפּריקא".

לאַ מדובשך ולאַ מעוקצך...

מיט עטליכע וואָכען צוריק האט, ווי בעוואוסט, אויפגעהערט צו ערשיינען די טעגליכע ב.ב.-צייטונג „סלאָוואָ טשענסטאָכאָווסקע" און דערויף האבען זיך אנגעהויבען צו בעווייזען אַזש עטליכע פּוילישע צייטונגען: דער טעגליכער „גלאָס טשענסטאָכאָווסקי", א צייטונג אַ דעמאָקראַטישע, וועלכע שטעהט אויפ'ן שטאַנדפּונקט פון גלייכבערעכטיגונג פון אלע אָהן אויסנאָהם בירגער פון פּוילען, ווי אויך 2 פּוילישע וואָכענבלעטער, דערונטער „אָפּיניאָ טשענסטאָכאָווסקאָ", וואס ווערט רעדאגירט דורכ'ן געוועזענעם רעדאָקטאָר פון דער „סלאָוואָ" — א. סטאָנקעוויטש.

דער רעדאָקטאָר סטאָנקעוויטש. וועלכער האט א גוטען חוש, האט דערפיהלט, אַז אין יעצטיגען מאָמענט איז אָנטיסעמיטיזם א גאַנגבאַר אַרטיקעל, אַז יעדע צייטשריפט, וואס בעפאַלט און בעשמוצט יודען, ווערט גערן געקויפט און געלעזען, האט ער באַלד אין ערשטען נומער פערעפענטליכט אַנ'אַרטיקעל א.ט. „אַרום דעם יודישען פּראָבלעם", אין וועלכען ער וואַרפט אראב פון זיך קודם-כל דעם השד, אַז ער געהט חס וחלילה צו צום בעהאנדלען דעם יוד. ענין פון אַנטיסעמיטישען שטאָנדפּונקט, און זאגט, אַז שולדיג אין דער יעצטיגער לאָגע, אין דעם באָיקאָט און ארום דעם באָיקאָט, איז דער הונגער, דער מאָגען. דערביי ווייסט ה' סטאָנקעוויטש צו דערצעהלען, אַז די יודען האבען בעוויזען צו בעהערשען דעם גאַנצען האַנדעל אין פּוילען, צו מאָבּיליזירען אין זייערע הענד ריזיגע קאפּיטאַלען און ווערען אלס מינדערהייט אַ פינאַנסיעלע מערהייט, וואס איז פעהיג צו דיקטירען אַרבייטס-און בילדונגס-בעדינגונגען פאר די געדינגענע קריסטליכע אַרבייטס-הענד.

ווייטער זעהט אויך דער אויטאָר פון דאָזיגען אַרטיקעל אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק אין די געריכטען בעת קאָמוניסטישע פּראָצעסען הויפּטזעכליך יודען און האט טענות צו דער יודישער בעפעלקערונג, הלמאי זי רעאַגירט נישט אויף דער דאָזיגער ערשיינונג.

הכלל, דער געוו. רעדאָקטאָר פון דער ב.ב.-סישער „סלאָוואָ" מאכט עס נישט ערגער, ווי די „דזיענניק - נאָראָדאָווי"-לייט.

ה' סטאָנקעוויטש, וועלכער וויל אגב כאַפּען אויך יודישע לעזער פאר זיין „אָפּיניאָ", גיט אפילו אויך עטליכע איבערגעדריקטע נאָטיצען בנוגע יודען פון „נאַש פּושעגלאָנד", אָבער מיר קענען איהם אינגאנצען מוחל זיין די טובה און זאָגען: לאַ מדובשך ולאַ מעוקצך — בייס אונז נישט און לעק אונז נישט...

Kino „LUNA"

היינט!

ADIEU

מיט מאַרגאַרעט סוליוואַן

קלאַנג - צוגאבען.

נייעס פון דער וועלט.

KINO „EDEN".

גרויסער עמאָציאָנירענדער שפּיאָנען-פילם

TAJEMNICZA DAMA

וואס ענטפלעקט פון געהיימנישען אינטערנאַציאָנאַלען שפּיאָנאַזש.

אויסער דעם באַסטער קיטאָן אין דער אויסגעצייכענטער קאָמעדיע

Małżeństwo z ogłoszenia.